శ్రీ

శ్రీరామచంద్రాయనమః.

శ్రీశారదాంబాయైనమః.

శ్రీగురుపరబ్రహ్మణేనమః.

ఝంఝామారుతము

అను,

"ఘనస్వరాజ్యలక్ష్మి" కొఱకు విప్లవము.

"మా! గాంధీ"

నాటకాంతరము.

సత్యవాది:

విమర్శకుండు.

ఇది,

కర్నూలుపురీ మిత్రబృంద సాహాయ్యంబున

అనంతపురము.

ఏ. పి. కవి, అండు కో.,

వారి బాలభారతీ ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపఁబడియె.

1919.

దీని వెల అణాలు.

శ్రీగురుపరబ్రహ్మణేనమః

విజ్ఞాపనము.

క. న్యాయాన్యాయ విచారా, మేయులు రసికప్రకార మేదురనిరతుల్
శ్రీయుతులగు సజ్జనులు మ, దీయనతుల నాదరించి దీవించుతనన్.

మహాజనులారా! యభిజ్ఞులారా!

ఈ యూరియందు (కర్నూలు పురంబునందు) శ్రీ రామభజన సమాజంబని యొకభజనసమాజం బున్నదని యందరెరింగినదే. ఈ కాళ యుక్తి సంవత్సర భాద్రపదశుద్ధ పంచమి [illegible] తృతీయవార్షి కోత్సవము సమంచితంబుగా [illegible] తత్సా ర్షిక [illegible] [illegible] స్తుతి పద్యంబులు [illegible] వా [illegible] [illegible] కొనిరి [illegible]

మ. "తెలివి [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] రాఘవా!

విపులముగా తెలుపుటకై టీక వ్రాయుట మంచిదికదా! అది యెట్లన్నన్:—

దత్తమండలము:— (ceded distrcts) అనగా బళ్ళారి, అనంత పురము, కడప, కర్నూలు, అను నీ నాల్గుజిల్లాల యొక్క సమూహమును; తెలివిన్=జ్ఞానంబునందు; దక్కన = లోకువ; అయిన్=అయినటువంటి; దీటున్=సరిలేని, వచఃపాళి=మాటలయొక్క సమూహమును; నీసహా.... నచే; నీ=నీయొక్క; సహాయజనచే=అంకితమయిన సేవచేత; తోరం ...మున్; తోరంపున్ =మిక్కిలిగా, నీ=నీయొక్క, పూజనా=పూజయందు, [illegible]లిత=[illegible] లీకృతంబయి రంజింపఁబడి అంచత్ = ఒప్పుచున్నటువంటి, హృదయ=మన ములయొక్క, ప్రకారగరిమన్ = రీతుల యుక్తియుముచేత, రాజన్మనీషా[illegible] ప్రకాశింపుచున్న వివేక సమూహాముచేత, పెద్దల సాంగత్యముచేత, (మొదలుగాఁగల) యిందులకున్=కారణములచేత; ఓయి=ఓ: అభవా! పుట్టుక లేనివాఁడా! తత్త్వేచ్ఛవా! తత్త్వమే యుదర్భాకిగాఁ గలవాఁడా! రాఘవా! మాసెను-అణఁగెనది.

తాత్పర్యము:— [illegible]త్రమండలంబు జ్ఞానంబునందు లోకునగానున్న దనుపటునంటి సరికానిమాటల సముదాయము, ఓయుధవా! తతోప్యభావా రాఘవా! నీయొక్క సేవ? రతిచేతనేమి? నీపూజయుండే మన్నంబులయి యానందంబును కొందుకుంసిన మనస్సులయొక్క రీతుల యుక్తియును చేత నేమి? బుద్ధిప్రకాశంబులనంబోలు పెద్దలవలననేమి? వారిసాంగత్యము చేతనేమి? [illegible] పయికారణంబులవలన నణగిపోయినది.

(ఈ దత్త[illegible] [illegible] [illegible] తీసుకొన మొక్కడిదనిన; ఆంధ్రప్రోత్సాహము (ఆంధ్ర[illegible]సభా స్థాపితోపసంఘము వారి పక్షంబున ప్రచురింపబడి [illegible]) సం 17 [illegible] సం 3.

దత్త[illegible]లోని యాంధ్రులకును సర్కారులోని యాంధ్రు లకును [illegible] నందునన [illegible] రాష్ట్రములో [illegible] [illegible] సర్కారులలోని వారు దత్త[illegible] [illegible] [illegible] నున్నందున దత్త[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] రాంధ్ర రాష్ట్ర [illegible] [illegible]చుచున్నారు.

[illegible] [illegible] [illegible] నక్కడనే, కాక, 19, 20, వ పేజీల లో, సర్కారులలోని వారికిని, దత్తమండలములోని వారికిని బలుకు భేదం బులు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] సూచింపబడి ఖండన చేయబడినది. పై నుదాహరించిన పద్య [illegible] వారుచున్నది.

[illegible] [illegible] చెప్పవలసియున్నది. ([illegible], శతావధానులు, [illegible], [illegible], బాలకలానిధి, [illegible] [illegible] సత్యాది [illegible] [illegible] వేంకటేశ్వర [illegible] "[illegible] [illegible] శతావధానంబు" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] చెప్పి యున్నారు.

శ్లో॥ [illegible]
[illegible] ౧.

శ్లో॥ [illegible]
([illegible])

చదువరులారా! [illegible] [illegible] [illegible] ప్రతి [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ధనము నవ

పాటింపవలయునని యనేకులు పుణ్యజన సద్గురువులగు తత్కారమహాశయులు సర్వదా యత్నించుచునే యుందురు. సంపన్నగృహస్థులు తమతమ గృహాదికములవలెనే వీరలనుండి యున్నమిద్దానిని గాపాడుకొనుచునే యుండవలయును. ఏమనిజనదు, ఈప్రశ్నలకు సరణముగా బయలుదెలుపఁబడిన పద్యమును వ్రాసినవారియొక్క విషయమున రసికులయిన మీబోఁటి వారికిఁగల యాదరణంబును దగ్గింపవలయునని, కొందరు మహాశయులు పయినఁజెప్పిన రీతిగా బద్యంబునకు లేని యర్థంబును నో అయ్యలారా! గుణదత్తమండలమఁట, తెలివిలేనివాఁట; తానొక్కఁడే తెలివిగలవాఁడట; తన దైవభక్తిచేతనే దీని యపకీర్తిపోవునఁట; చూడండి! యేప్రకారముగ వ్రాసినాఁడో? యని, యడిగినదానికి విరుద్ధముగా, వనూహ్యాత్మకములయిన కల్పనములఁజేసి, యిష్టమువచ్చినయట్లు బోధించుచున్నాడు. రసికులయొక్క సమాదరణంబును దగ్గింపఁజేసికొనకుండుటకు, ఈప్రకారముగా, ఏవయిన, వికటప్రకటనములు బయలుదేఱినయెడల, దేనివయిన వికట ప్రకటనము బయలుదేఱినదో వానికి సమాధానముఁ జెప్పుటవిధి. ఆ విధిప్రకారమేమి? పయినున్న కవీశ్వర వచనప్రమాణ ప్రకారమేమి? యీ సమాధానములు చెప్పఁబడియున్నవి. కాఁబట్టి:—

క. "వినఁదగు నెవ్వరు సెప్పిన, వినినంతనె వేగపడక వివరింపఁదగున్
గనికల్ల నిజముఁ దెలిసిన, మనుజుఁడెపో! నీతిపరుఁడు మహిలోసుమతీ!"

అను నీతిప్రకారము విబుధులు చిత్తగించెదరు గాక యని ప్రార్థన.

ఇట్లు విధేయుఁడు,

బాలకవి, దోమా. వేంకటస్వామిగుప్త, శతావధాని.

కర్నూలు.

ఒక మాట.

దీటుగా=సరిదయిన, (ఇందు సందర్భానుసారంబునుబట్టి వ్యతిరేకత్వ మారోపింపఁబడును. ఇందులకుఁ బ్రమాణము:—బమ్మెర పోతరాజుని భాగవతంబునందు దశమస్కంధము.

రుక్మిణీకల్యాణమునందు:—

చ. వినుము! విదర్భదేశమున వీరుఁడుకుండిన భర్తభీష్మకుం
డనునొక ధాత్రిరాజు కలఁ డాతని కేవురు పుత్రులగ్రజుం
డనఘుఁడు రుక్మినాఁబరగు నందరకుం గడగొట్టుచెల్లెలై
మనుజవరేణ్య! పుట్టినొక మానినిరుక్మిణి నాఁబ్రసిద్ధయై,

బ్రహ్మశ్రీ, వావిళ్ళ. రామస్వామిశాస్త్రులు అండుసన్సువారు వ్రాయించిన వ్యాఖ్యానంబునందు,

"కృష్ణద్వేషియైన రుక్మిణిని అనఘుఁడు అనుట కడుదుస్తరము. ఇచ్చట అనఘశబ్దము ప్రాసనిమిత్తము వేయఁబడినదవికాని, విపరీతలక్షణముచే మహాపాపియగు రుక్మికి అనఘశబ్దము విశేషణమవికాని యూహింపనగు.

అదేప్రకారముగా:—దీర్ఘుఁడు అనఁగా "నతియయిన" యను నర్థంబు సామాన్య వాచకంబులపట్లఁ గన్పట్టును విపరీతార్థ ప్రతిపాదకంబునందేమి? మాన్య వాచకంబులందేమి? వ్యతిరేకార్థసుచ్చును, ఆ కారణమువలన సరి కాని యనుభావము వేర్పడును.

ఇం. న:—

గీ. దొంగవలెవచ్చియిచ్చట దొంగినావ, దేవయా! బావగారు! పెద్దామెకోప
గించినందులకే? బళా! మంచివాఁడ, వేమందును? మునలావె యేవివేకి.

(వైజయంతీవిలాసము.)

మంచివాఁడవు ప్రయోగము పరిహాసపూర్వకమయినది. విపరీతార్థ ప్రతిపాదకము అని యెఱుఁగునది.

పూజనీయులైన గుణగ్రహణపారీణులును, పెద్దలును, అభిజ్ఞులును అయిన మిము కింతకంటె నెక్కుడుగా విన్నవించుకొనుటలో విశేషము లేదు. కాఁబట్టి యీసంగతి నేమి? దీనివలన బుట్టుపిల్లకలనేమి? యింతటితో విరమింపజేయుచు, తె. ని. సి. ని. మా. పం. మ, సం. యు. ని. ప. ను. సు వ్యాసరచుటకను కాలముగాఁ బద్యముపై స్థలము కల్పించిన మహాశయులకు కృతజ్ఞుల మయియుండుము.

ఇట్లు,
దోమా. వేంకటస్వామిగుప్త.

పీఠిక.

భాషాఽభిమానాఽవతంసులారా!

దీనిని (ఘుంఝూమారుతంబును) వ్రాయుటయం దొక్కవిషయం బులఁ గ్రమంబును మీఱితిమి. అసంగతి అనఁగా "పిమ్మకపయుక్త బ్రహ్మాఽస్త్రంబు"ను విడుచుట యనువదన్నమాటను విద్వాంసులయిన తామె రుంగగలరు. మన్నింపుఁడు. అనూయా గ్రస్తాఽశిష్టాంబులు పుసుకుబుం బలెఁ దోఁచునా? యను సంశయంబు వ్యక్తీకరణాఽనుకూలనిమిత్తము వ్రాసినది. ఇంకను అనేకంబులయిన దోషంబులు సంభవించును తమిం ది మన్నింపుఁడని వేడికము.

కణ్వపురి.
26-12-19

ఇతి,
సత్యబన్ధు, విద్యార్థిః.

శ్రీగురుపరబ్రహ్మణేనమః.

ప్రాస్తావికము.

ఉ. శ్రీపతికంఠరాజస పశిక్షణాపక ప్రశస్తము! సం
పాదితశుద్ధకీర్తిను భా భగవంత! శాంతి! ము
మ్మాఁడిమొప్పుప్రాఁస పసి ప్రసన్న కాంగిన పిగు
ర్మేముకులైన దయ్య పు గీకింపుము! శిష్టపోషా.

శా. అమ్మా! మాప్రతిపక్షవాదులు పీఠంబులోపమున్ జేసిరం
చిమ్మైవారలఁ గోపగింప మహాత్మ! ఊర్మిళా నీకు విం
తమ్మున్ జూపెదు గల్లప్రాంతలను, హా! కాలమ్ము చేలం! యయ్యో?
వమ్మ్మై దెచ్చిరిగా! స్వబుద్ధిపసమత్ బల్మైనుగాఁ జింతేను
గొమ్మా! కాంచినవారమిచ్చి విడుగా! కుందేఁడుఘా! భారతీ!

ఉ. శారదపూర్ణచంద్ర ఘనసార పటీర సుధాప్రవాహ శీం
డీర సుగంధ గంధ [illegible] నీవు కదమ్మ? యట్టి ని
న్నేరికి [illegible] కురిసిన నెంతటికీర్తి [illegible]? భూ
దారలు [illegible] దత్పరతం [illegible]? రసో
దార [illegible] దానిని సంగి [illegible] లేక వే
వారిన [illegible] పుప్పొడి దన్మహామాత్ర నే
[illegible] ఘూంగిసి [illegible] రొప్పికొండురే?

ఉ. అమ్మ! [illegible] యమ్మలిక మ్మ! జగమ్ములమ్మ! మ
మ్మిమ్మహి [illegible] యింపెనల [illegible] నే నమ్మ! యే
పమ్మలు లేక [illegible] బాలవిహీనసతి నుండ నట్టి గ
ర్వమ్ము [illegible] యమ్మ! [illegible] శాంకరీ.

ఉ. దే [illegible] పిండ [illegible] నం
భావన నేకు [illegible]
శా [illegible]
పా [illegible]! [illegible]! [illegible] గ్రహింపుమా.

గీ. [illegible] విలాసకుండు
ఇం [illegible]
దం [illegible]

చ [illegible]
[illegible]
[illegible] శ్రీ
[illegible]

చ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

గీ [illegible]
[illegible] దంతా!

విజ్ఞాపన.

చంపకమాలిక.

నిరుపమ శేముషీకలిత నిర్మలచిత్త సరోజులార! బం
ధురతర సత్కళావళి సదూర్జిత మానసులార సత్యశో
భితదిగంతులార! ప్రతిభాఘనతా సదసద్వివేకతా
నిరతసుబుద్ధులార! కమనీయ గుణాఞ్చిత రూపులార యో
దురితవిదూరులార! పరితోషిత సజ్జన పాలులార! యో
వరజనులార! సాధుగణ వత్సలులార! బుధాళిలార! యో
వరసకవీంద్రులార! యశఘనసం కులవంక దినేశులార! యీ
తెరగువినుండు! దీనగల దీటు నెఱుంగుడు! న్యాయమెయ్యదో
యరయుఁ డనూనయుక్తి ననుసారఁగ దోసము లేనివార సిం
బరి [illegible] దూషణముఁ గల్పనసేట్టి జనంబు లేరో? యీ
విరసులకింత బుద్ధి గరపింపరు! పావనులైన మీ కలిం
దగునటులుండ గొందఱను భావ్యశకు తేనియు ప్రాయపాటిని
దరిసి విచారణంబున దలర్పగ నేరి బనిపేద? కాంచరే!

విద్వచ్ఛిఖామణులారా! రసికసత్తములారా!

* అభినవ కల్పనలచే నవీన [illegible] రీతిగా వ్రాయఁబడిన "ఘోషా[illegible]" అను నొక [illegible] సందర్భ [illegible] యున్నదఁట. దాని విషయంబున రసికశిరోమణులును, విద్వచ్ఛిఖామణులును, [illegible] తాము పరుసను జర్చించి కొని నిజంబుగ [illegible] "పతిభక్తి" అను నామెత ప్రకారము [illegible] గొంతవరకు [illegible] సత్యమును, [illegible] నిర్విఘ్నముగా [illegible] అలరారు చున్నవో పరికింప మొనఁగోరెదను. కలయానికింటికి [illegible] బరికింప గలరో? కారో? కలిగినను [illegible] కొంత కొంతయుపయుక్తమయినను తగ్గును. కావున, [illegible] విశేషమయినది కాంత పోయినను అవసరములయిన పనిలో ముఖ్యమయినది. కావుననే యిట్టి విషయంబును కేవలము పాఠక మహాశయులకు విన్నవించుటయే శ్రద్ధా

వంబు కావున ప్రశస్యతర పరిశీలనంబు గావింపఁబూనుకొనక యీ “భూస్వామిపుత్రు” ను “స్థాలీ పులాక న్యాయంబు” గా విమర్శింతుము అని విన్నపము.

ఏకార్యంబునందైనను దోషంబులుండవా? అట్టి వున్నయెడల వానిని మన్నింపవలయునని రసికులయిన తమకు జ్ఞాపకంబు గావింపవలసిన పని లేదు.

ఇతి,
విమర్శకుఁడు,
సత్యవాది.

కర్నూలు
19-11-19.

శ్రీగురుపరబ్రహ్మణే నమః.

ఝంఝామారుతము

“చూ! గారడీ”

ప్రథమ విమర్శనము.

పాఠకమహాశయులారా!

“భూస్వామిపుత్రు” ను ప్రకటించినట్టియు ఇయ్యది వ్రాసినవారు అభినవకవులు. అభినవకవిని నూతనకవి యనియుఁగూడ గానవచ్చుట లేదా? “అభినవకవిత్వము” నకు “క్రొత్తకవిత్వ” మని యర్థము. “మాత” అనినను “అమ్మ” అనినను, ఒకటే అర్థము కదా? కావున, మా యభినవకవిని “క్రొత్తకవి” యనియు, “క్రొత్త్యకవి” యనియు వ్యవహరించవచ్చును. అయినను ఈ యుపన్యాసమునందు సముచితానుకూలముగా వ్యవహరించెదము గాక. నవ్యకవులు అనఁగా తెలుగు వారికిని నేర్పించిన యెడల సనుకూలంబుగా నుండునని తలంచెదము. ముందు ముఖపత్రంబును పరిశీలింతము.

శ్రీమత్పరమహంస సద్గురు పరబ్రహ్మణేనమః.

భూస్కా లడ్డు

ఇది,

బాలకవి - అనుముల సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారి

విద్యార్థులగు

అభినవకవులు:

రచయితలు.

1918.

చంద్రమౌళీశ్వర ప్రెస్:—కర్నూలు.

"భూస్కాలడ్డు" చేసినవారు అచ్చుతప్పులను హస్తదోషంబులను మన్నింతురని పండిత బృందమ్మును నమ్మియున్నారు.

"భూస్కా లడ్డు"

ఈపుస్తక నామధేయంబునందు ఏలాటి పొరపాటు ఉండతగదు. కాబట్టి, దీని యర్థమును విచారింతము. ఆంధ్రమునకు సంస్కృతంబునుండి తత్సమములు తద్భవములు ఏర్పడును. "భూస్కాలడ్డు సంస్కృత భాషా నిఘంటు ప్రకారముగాని ఆంధ్రనిబంధన ప్రకారముగాని ఎట్టి యర్థంబునకు ఆస్పదంబు కాదు.

అయినను దీనిని క్రొత్తకవులుగారు చట్టముల ప్రకారము ఇతరభాషలనుండి కాలానుసారముగా నేమి? దేశీయములుగా నేమి? పదంబులను గైకొనవచ్చునని సమర్థింప ప్రయత్నింతురేమో! సరే! అందుల కొడంబడుదము. హిందూస్థానీభాషనుండి దీనిని పరిగ్రహించిరన యొక యుపపాదనము (Proposition) గావించెదముగాక! అప్పుడు కొంచెము పొందికగానుండును. అర్థమును విచారింపవచ్చును, హిందూస్థానీ భాషలో "భూస్కాలడ్డు" "పొట్టులడ్డు" అని యర్థము చెప్పుదురు. "లడ్డు" అనగా,

సారవంతమై, రుచ్యమై, మధురమై బలకరములైన (అనగా నేయి, శనగ పిండి, మంచి తమామిడిపప్పు మున్నగునవి) వస్తువులచే చేయబడినదై భుజి యించువారికి నానందము నొసంగును. అట్టి లడ్డును జేయువిధానము అందరికి తెలియకయున్నను ఆ లడ్డులో నేయే పదార్థములు చేరునో దాని నమునను గని పెట్టినవారుందురు. ఎవ్వరయినను పయినన్ననమను రుచ్యమును, సారరహితమును ఒక కర్ర శనగపిండి మున్నగువానితో చేయబడిన యుండను దెబ్బయిచ్చినయెడల నే అది లడ్డని పుచ్చుకొందురు కాని, ప్రాయుంచను తెచ్చియిచ్చిన విపరీతమగు చెడో అనుభవనిసికు లెదు గదా. ఇది కలికాలము. మాయలు కొత్తవి పుట్టును, జనులను ఏమర చుటకు ఎన్నెన్నో పన్నాగములు పన్నబడుచున్నవి. కాబట్టి మన "భూ పాలలక్ష్మి" రసహీనమైనట్టి కనకపుష్పముల నయినను జేయబడి యుండవచ్చును. "వన్నెలు" నిన్నమాయి. కాలెగసిపోవుచుండి. అట్టి పదార్థముతో "లడ్డు" ను జేయువారిని "కరికిరి" ఇంకేమనవలెను? ఛీ! ఇంతటితో రసికులు మోసపోయిరా! ఓ "లడ్డు"! కాదసి!" చాలింపుము! బుట్టకెట్లనూము! ఉత్సాహవేగంబున ఒక్కరికిని యావత్తును ఏతెంచుచున్నది. ఊ! ఆలస్య మేల?

ఇంకొకకారణ ముండవచ్చును. లోపలి మూలాంశములయొక్క సారాం శము చేయబడిన ఈ భూపాలలక్ష్మి కావచ్చునా? కాదు. ఎందులకనగా రచయితలుగారు తెల్పిన సిద్ధాంతము ఆపుస్తకంబుయొక్క 23-వ పుట యందు ఇట్లున్నది. "ఆత్మస్తుతి, పరనింద, ఈ మూడు మాట లన్న మాకేమో పెద్దలపోయు" ఈప్రకారముగా తమ సిద్ధాంతము "పెద్ద తలపోయుటుండగా భూపాల" చెందుదురకో? రచయితలు "అభినవకవులు" అనగా "క్రొత్తకవులు" అని ఇదివరకే తెలుపబడినది. క్రొత్తవాటికిని ప్రాత వాటికిని ఏటికియెదురు భేదమున్నట్లే ఈ క్రొత్తకవులకును ప్రాచీనకవులకును భేదముండును. వారి నియమములే చాల నూతనముగా నుండునని ఈ క్రింది పరిశీలన వలన తెలియనగును. "భూపాలలక్ష్మి" ముఖపత్రంబును మరియొకమారు చూపెదను.

ఇది,

బాలకవి - అనుముల సుబ్రహ్మణ్యశర్మగారి

విద్యాస్థలరగు

అభినవకవులు:

రచయితలు.

1918.

చంద్రమౌళీశ్వర ప్రెస్:—కర్నూలు.

అభినవకవులుగారూ!

ఈ పత్రంబును తామే వ్రాసియుందురని తలంచెదము. "ఇది" (ప్రథమావిభక్తి) జ్ఞాపకముంచికొనుడు, తమ గురువులుగారికి తాము ప్రయోగించిన శర్మపదముచేత వారు బ్రాహ్మణులని తెలియుట. అయినను వారికీపట్ల బ్రహ్మశ్రీకంబయిన పదమర్యాద యొసగను లేదా? తాము పరమహంసాశ్రితులు, కావున శాస్త్రసిద్ధంబున "గురుప్రశిష్యు డౌ శిష్యుడు గురువారౌ" అను పద్ధతి తమకు స్ఫురించియుండవచ్చును. అందులకు వారికి బ్రహ్మశ్రీ మొదలైన "వర్ణాంశ" యొసగను.

"ఇది" ప్రథమావిభక్తి ఏకవచనము నపుంసకలింగము. జ్ఞాపకము చేసెదము.

"అభినవకవులు రచయితలు" పురుషలింగము ప్రథమావిభక్తి బహువచనము. ఈ సర్వనామము నపుంసక లింగైకవచనంబగునను, అభినవకవుల పుంలింగ బహువచనమునకును శ్లేషామోద్యో? ...... అటుగా ఈ "భూనాస్తి" అభినవకవులు. రచయితలు వ్రాసిన ప్రౌఢకవులు ఈ ప్రకారంబుగా, తాము, "ప్రౌఢకవులు" గారే "బూనాస్తి" యని రచించుటకు నిస్సంశయము. ఇది ప్రాతవ్యాకరణము. ఇంకొక ప్రౌఢవ్యాకరణ యథేష్టముగా రచించి, దీని సమర్థింపవచ్చును.

ఇక "చంద్రమౌళీశ్వర ప్రెస్:—కర్నూలు" ఎక్కడి కన్వయించునో? యిది వస్తుధ్వనియో? రసధ్వనియో? అలంకారధ్వనియో? భావధ్వనియో? కాదు. అభినవకవి లక్షణ సాంప్రదాయంబులలో చేరిన

పీఠిక.

"భాషాలక్షణ శాస్త్రపీఠికయే తక్కువ" పీఠిక యంతయు ముఖపత్ర రూపముననే తాము గూఢముగాఁ దెలిపియున్నారు. దాని నిందాఁక, మేము వివరించితిమి. మరల వ్రాయుట పునరుక్తి దోషముకదా! ఆ దోషంబునకు దేవరవారు పాత్రులుకాలేదు.

"కాగితములు పిరియము" కాగితములు "పి"యు మయినంత సూత్రమున భాషాలక్షణ వ్యాపింపలేదా? ఒక పీఠికమాత్రము గీఠిక యయినది కాని.

"క. జనరాంధ్రీ యాఫర.... ....లకుఁ"

ఈజనరాంధ్రము పిలుపని పేరంటంబున కేతెంచిరి. వారితోఁ గార్యంబు లేదు

పేజి ౩ "సరసాప్రసన్నత విశారదశారద తుల్యసాహితీపతుల.... గణ్యులకుఁ."

విశారదశారద...శారద—సరస్వతి

శారద=నవ్యప్రసవలు } సాంద్రరత్నములు.
మాత్రము
అసమర్థుఁడు

[illegible] శారద [illegible] ? [illegible] ? [illegible] "[illegible] [illegible] [illegible] ఎందుకు? [illegible] సరస్వతి [illegible], "[illegible]" [illegible] సరస్వతి వరంబు [illegible] ? [illegible] కానల [illegible] ఇతరము [illegible] సందర్భ[illegible]. ఎందుకగును? అభినవ కవుల సామర్థ్యంబునకు లోటులేదు. [illegible] "ద" గుణము కాలేదు. ఇఁక లింగము బాధయుండునా? "నిరంకుశాః కవయః [illegible] నభివ కవయః"

పేజీ. 3. "ఆత్మస్తుతి"

గుణగ్రహణ పారీణులారా!

యీ విషయంబున మా విజ్ఞాపనం బీతెరంగుననున్నది. అది యేమన, శ్రీ....గుప్తగారి ప్రత్యుత్తరం బిట్లులనున్నది. తిలకింపుండు.

(ఇందులకు వచ్చిన పండితాభిప్రాయంబులు దిక్ప్రదర్శనంబుగా నుదాహరింపఁబడుచున్నవి.)

బ్రహ్మశ్రీ, రూపావతారం శేషశాస్త్రులువారు
ప్రొద్దుటూరు.

శా. వెంకటస్వామిగుప్తగారి పద్యము చూచితిని. అందులో నాకు దోషమేమియు నగుపడలేదు.

ఇంతే ఆశీర్వచనములు.

శ్రీమాన్, మరింగంటి రాఘవాచార్యులవారు, జగ్గయ్యపేట:-

వెంకటేశ్వరో విజయతే.

వైశ్యకులతిలకా! మీ రచించిన అనువాదము పండితాఖండలుల మనఃకంజములను వికసింపజేయు భానుభాను వికలితమని నొక్కి వక్కాణింప నేల? ఆర్యులు (తత్త్వార్థే నచవంచితమ్) అని వాక్రుచ్చిరి. దీని యర్థంబా పరప్రత్యయనేయబుద్ధుల కెట్లుండగందగు. మ. తెలిపిందదక్కువ దత్తమండలము:—అను యీ పద్యమువారి దూషణమునకున్నూ, కవయిత్రి భూషణమునకున్ను ఏర్పడినది కాదని మా నభిప్రాయము. ఎట్లన ఆపద్యమే వేనోళ్ల నుద్ఘోషించుచుండె. ఇకనైన నామహాత్ముకులు నదభిప్రాయంబు

నకు శాంకరమేశ్వరుండు అనుగ్రహించుగాత. దైవవంచితులకు నేటికాల మునకు దత్తమునందలి స్థలముల గూర్చి పరిజ్ఞానము నశించెగాబోలు. పాపము! శాంతము.... ....రమారమణుండు సద్వాదప్రవర్తకుండవైన నిన్ను గ్రేగంటి ప్రసారంబుల నీక్షించుగాత.

ఇట్లు,
మరింగంటి - రాఘవాచార్యులు.

బ్రహ్మశ్రీ, కింకవీంద్ర ఘటాపంచానన, బాలసరస్వతీ, బాలకళానిధి, విద్వత్కవి, శతావధాని, శ్రీతిరుపతి వేంకటేశ్వర మహాకవులలో నొకరగు యిన శ్రీ దేవమూర్తులయిన చెళ్ళపిళ్ళ వేంకటశాస్త్రులవారు "కడియము" నుండి వ్రాసిపంపిన యభిప్రాయము.

"మీరు వ్రాసినదానిని కొంతవరకు చూచితిని. యుక్తియుక్తమని నే నభిప్రాయపడితిని."

చదువరులారా! యింక జర్చనీయాంశంబునకు వత్తము.

.... "హేతుబలమ్ము" లో గ్రంథకర్తగారు వ్రాయుటయిట్లు.

"ఈ ప్రగల్భముల నాలకింపుడు! మీకెటులుండునో?"

పరమహంసాశ్రిత సమాజంబు నలంకరింపదగిన యీగ్రంథరాజము యొక్క మూడినీ, తమ శాంతమును, దయను, నవసర్వవేకంబును, ప్రకటించినను, ఈప్రకారముగా వ్రాసియున్నారు. ఈ వచనంబెంతో శ్రుతి కటువుగా నుండలేదా? సరే! కానిండు! అంశంబున కేతెంచెదముగాక!

"మ త్రైలివింపష్కవ దత్తమండలమునుండి దీటుగా నవాబులి యిం దులకుగా మాసెను".... ....

ఇట్లు,
బాలకవి, శతావధాని,
దోమా - వెంకటస్వామిగుప్త, కార్యదర్శి.

ఇత్యాది మీరుదాహరించినవి. పై "[illegible] .... సెను" అనీ యంటిరి. అనగా యేమి? "ను." మత్తేభవృత్తమనియా? ఆ "సెను" తో నా వృత్తము [illegible]? లేదు. ఆవల [illegible] చుక్కలింకను బద్యమున్నటుల నూచి[illegible]యు తమ యభిప్రాయము? అల్లక్కడ నేర్ప [illegible]దు. ఈ పద్యములను [illegible] [illegible] తాము బ్రహ్మశ్రీ వేదము - వేంకటరామ [illegible] మరి యింక గొండటిచేత బ్రకటింప [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. అంత దూరం బవసర [illegible]. [illegible] పై [illegible] [illegible] గాంచుడు.

"అని యిగనిచే శ్రీరాముభజన సమాజము యొక్క [illegible], [illegible], [illegible] [illegible] సంవత్సరముల [illegible] 1-వ పుటలో గలదు" దీని [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. "[illegible]" (తృతీయావిభక్తి) [illegible] [illegible] [illegible]గంబుగా మొదలు గావించిరి. "[illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ఆ "వడు" [illegible] [illegible] [illegible]? [illegible]! ఈవ్రాత నేర్పరితనము [illegible] [illegible]ను?

ఆ పద్యావళియు "[illegible] వే.........ది [illegible] 1-వ పుటలో గలదు" దంట. బాలవ్యాకరణముగాదు! [illegible] [illegible] [illegible] లేదేమో? చాలు! [illegible] [illegible], ఒక వ్యాకరణము ఆవశ్యమా?

[illegible] [illegible] [illegible] "[illegible]" దంట [illegible] తప్పులను శ్రీగుప్త గారి [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] బున [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] మాటను అర్థంబు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] సదా [illegible]. చే[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] నీవ [illegible]గా కల్పనల [illegible]టిరా? [illegible] [illegible] తమ యు[illegible] [illegible]రా?

చదువరులారా! ఈ సిపీదక పుస్తకంబును శ్రీ [illegible] [illegible] సంవత్సర భాద్రపద శుద్ధ పంచమి, మంగళవారమునాడు రాత్రి [illegible] యూరిలో పేటలో నుండునట్టి తప్పులసన్నాసంబైన మ-రా-రా-శ్రీ, యలుకూరు వెంకట

శేషయ్యశ్రేష్ఠిగారిచేతను, గంగా భాగీరథీ సమానురాలయిన మూలే లక్ష్మ మ్మగారిచేతను స్థాపింపఁబడిన శ్రీరామ సుందరేశ్వర దేవాలయంబున సాంవత్స రికోత్సవప్రకారంబుగాఁ జేరిన యొకసభయందు ఈ నివేదకము (Report) శ్రీయుత, బాలకవి. శతావధాని దోమా. వెంకటస్వామిగుప్తగారిచేతఁ జదువఁబడినది. పఠనాంతంబునందు గుప్తగారు "నివేదకంబునందు మా యొక్క యవసరంబునుబట్టి అది త్వరలో ముద్రింపఁబడవలసి యున్నందున కొన్ని యచ్చుదోషంబు లుండకపోవు. ఆ అచ్చుదోషంగులతోఁ బాటు బుద్ధిదోషంబులుకూడ నుండవచ్చును. వీని నెల్లను ఈయుది శ్రీరామభజన సమాజము కాబట్టి,

చ. సరసము మాకవిత్వమున సాహసమాకృతిలోన నైన నా
హారిగుణ గుంభితంబగుట నందెద రంతయు. బ్రీతిఁబంచితుల్
కరసవు నూతిసీరయిన పిష్ణుశిలాప్లవన ప్రశస్తమై
పరఁగెడు దానఁబండితుఁ డెవండు ముదంబున ద్రావకుండెడన్?

(కామేశ్వరి సం॥ ౧)

(బ్రహ్మశ్రీ, పురాణము సూర్యనారాయణతీర్థులు, శతావధాని.)

అను ప్రమాణంగ ప్రకారము దీనియందున్న దోషంగులను బాటింపవలసిన సంగతి కాదు. ఉండుకున్నైన సభ్యులు ఆ విషయంబును తెలియనివారు కారు కావున ఈవిషయంబున విశేష్యసృష్టి పొనసక్తిఁడసి తమ్మమనం బ్రార్థించు చున్నాఁను. ఆ ప్రార్థన నంగీకరించి ఆ పిపింబు గ్రహింతురుగాత మని వా క్రుచ్చిరి. ఆ సభయందు చేరిన సభికబృందంబున కాని వేదకప్రతులు పంచి పెట్టఁబడినవి. మే మొసఁగిన తారీసు సంఘంబాలేసుల ప్రకారము నివేదక ప్రతులను వార్షికసభ యున్నప్పుడు వార్షికసభయందుగాక ఇతరత పంచి పెట్టను అంతేకాక సాఁడా దేవాలయంబునకు దాదాఁపుగా నీయూరివా రందరు నేతెంచి యుంకపచ్చును. "బ్రౌక్కృష్ణ" గారూ! కవుల్లలో నే కొందరి కంవ లేదని వ్రాయిందితిరి. ఈ వృత్తాంకంబును సంపాదించినందు లకు కృతజ్ఞులము. తమ కంద లేదేమోకదా? అందులకే!

"తి. సంతోషమె లోకంబునవారలు సంతసమ్మ" అని యున్నది. పాపము! మీకందకయే పాతికపద్యంబును దొరికించుకొని దానికి "కాళి దాసుని కవిత్వముకొంత మాపైత్యముకొంత" యను ప్రకారంబుగా తమ కల్పనలను గొన్నింటిని జేర్చి పుణ్యజనులును సుధీవరులును అయిన మిత్రుల

సాహాయ్యంబుచేతనేమి స్వకీయశక్తిచేతనేమి "ఈ తెలివిందక్కువ మాటల మే మొప్పుకొనము" అని వెక్కిరించుటకు దొరకొంటిరి.... ....

వెక్కిరింపులు విమర్శనములగునా?

"కరి శునకన్యాయం" బగుచు కాని "శ్రోత్రియులు" గారికి శ్లేషా సామర్థ్యముకూడ నున్నది. పై "తెలివిందక్కువ" ను బాగుగా పరిశీలించినచో తెలియనగును. మొత్తమున కివి వ్రాయుట "యెంతటి సాహసము! వ్రాయుటకుఁ జేతులున్నవి! అచ్చొత్తించుటకు ముద్రాక్షరశాలలున్నవి. భూస్వాలక్ష్ము పేజీ 4" తాము త్రవ్వుకొన్న గోతిలోనే తాము బుడింగి.

మహాశయులారా! చూడుడు, చంకతగాడ వేగోద్ధూతాఖిలాఖిల వృక్షపటలంబైన యీ ఝంఝామారుతంబును

ఆఁ! మరచితిమి "తనకా తెలివితక్కువ తీనవంట"....

ఈ యర్థంబు నీదేవరగా రెక్కడనుండి త్రవ్వగలరో? త్రవ్వలేక చమవరులను శరణుఁజొత్తురో?

దేవరవారి కిప్పటికైనను మిగత దశ్యమండల వాస్తవ్యుండరీవని కేల పూనుకొనలేదో స్ఫురించి యుండవచ్చును. లేనియెడల మనమేమి చేయగలము? ఆ చప్పకుఁ బూనికొనినయెడల దేవరవారు పొందుచున్న మర్యాదనే తాముగూడ పొందవలసి వచ్చుననుసంతటి యాలోచన లేని వారా శ్రోత్రియులుగారు తప్ప మిగిలినవారు?

పేజీ 6. "శా. తానేనా ......దవ్యోతో" మూడుపాదముల యాది యందున్న తానేనా "తానతందానా"ను జ్ఞాపకము చేయుచున్నది. ఇట్టి పల్లవిమాట పాటలు అన వీక్ష్య దోషంబు లనంబడును.

ఇంతవరకు వ్రాసినవ్రాతలవలన తమకు సమాధానము కలిగియుండును. తాము ఇంక జేతికొలంది వ్రాయవచ్చును. తాము భూస్వాలక్ష్ము గదా! తామెంతలావైనను కావచ్చును. ఎదుర్కొనుటకు ఝంఝామారుతరూపము మాకు సిద్ధము.

'చ. తెలివిడిఁ........శ్వకల్" శ్రీ బాలకవి గుప్తగారు "తెలివిందక్కువ" యని నివేదనములోగల పద్యములో నొకచోట సదర్థార్థ మును తొలగించి వ్రాసిరి. వారి సందులకు దేవరగారు వెక్కిరింపులకునుద్రవ నిన

ములైన తిట్టులు కలుగంగా వానిపాలఁగూడ తాము గైకొని వక్కాణించిరి. కాని పై నున్న కారణమువలన గుప్తగారిని వెక్కిరించిగాని, వెక్కిరించి గాని పని లేదు. పనిగానివని పనిలేనివారే చేయుదురు. ప్రాక్కవులుగారూ! ఇంకొక మాట, వట్టి వెక్కిరింపులు మాత్రమే కాదు. దీవనలు కాంచుడు:- “నీకలమున కద్దు లేదా” ఇందాక చెప్పిన “నిరంకుశాఃకవయః స్వతంత్రా వ్యాఖ్యాన వకవయః” ప్రకారము తను కలమున కద్దు లేదు. తమకలమున కద్దు లేదు గనుక ఇప్పటివారి కలమునకుఁగూడ నద్దు లేదని యనికొంటిరా? “ఆత్మవ త్సర్వభూతాః” అను ప్రమాణము పరమహంసాశ్రితులకు ముఖ్యమైనది. కడపటఁ దెలిపిన “దత్త ...శ్యకుల్” అను వచనము తప్ప ఇః నీయావద్య మున మిగిలిన నీనుతెల్పు బూతులు కావా? అందులకు సందియము లేదు. ఈ తిట్టులెట్టివారినోట రాఁదగినవి? ఆ తిట్టులైనను నిష్కారణములు. అనగా నిరపరాధిని తిట్టుట. అందులకుఁగారణ మనూయ. ఇందులకు:—

“ఉ. ....వృథా? తిట్టెదువట్ల గ్రామ్యులకు దెల్పి విశేషము గాన వారలకే గట్టిగ మేపి తిట్టుఁ డనగా దగదో తమకేటి కిక్రమమ్?

బ్రహ్మశ్రీ, తిరుపతి వేంకటేశ్వరమహాకవులు, గీరతము ప్రథమభాగము. అని లక్ష్యము.

ఉ. దోసము లేని వారలకు దోసములుంచిన యట్టుఁదిట్టఁగా
నేసరియౌనొ? యట్టి యవినీతఁపు బూతులఁ దిట్టనేల? వే
శేసరిమార్గ పిరాయిల విరించి సృజించఁగ లేడె? వానియ
భ్యాసము తోఁచనుంబనికి రారుపితింబులఁ దీర్పరాదొకో?

చ. “తెలియనివన్ని తప్పులని దిట్టతనాన” నమందెరంగు నీ
కలన యొకంగ న్యాయగతి గాఁగనుపించదు; కానవందుకే
యలఘుజనాళి దీనిని “వహావ! శభా!” యని మ్రేయుతోనొ? యు
గ్గలముగు జీతతోడనా? యఖండపుగా వచియించు రెంకయున్.

చ. ఒకనిని దిట్టువారు తమయూర్జితబుద్ధులుగా నెనంగిరే!
సికలనయందు దూరవలె; నీవిని వీకి స్వబుద్ధినిట్టలీ
వికటవచస్తతిన్ వశివ వేలముగా వెలయించినార; లీ
వికలత లీవిలాము “శివే!” యనీ చాటెను నిక్కమెందునన్.

చ. మొనట్ల వదించిన్ట్లు ఫలముం దఱిఁజేరఁగ లేక జంబుకం
బడటునఁ దిట్టినట్లు విషయంబుననుండిన యర్థమింమకే

నాదజోరనందుచేత నిటు లిప్తమువచ్చిన వ్యాఖ్యచేసి నా
రిటె! రయిజోముముక్కలు; ఛళీవహావా! శహాభాషు! ధీవరుల్!

ఉ. "కొంచెపుఁబెంటలేరితిను కుక్కుటముల్ నిను కందిగింజగా
దంచుత్యజించినంతన యహో! యపకీర్తియె? నీకు రత్నమా!"
యంచను నీతిలేదె? యటులాడదట మాదగుపద్యపాళిలో
వంచితమైన యర్థములరారెగు; పెద్దలు మెచ్చకుందురే?
యంచనియెంచినాము; వికలార్థము లెందుకు విశ్వసించగన్

శా. మాపద్యంబది యంతదోషరహితం బా? యంచు తామిప్పుడా
క్షేపింపంబనిలేదు; కాని మొసలం బెట్టల్ గనన్ వచ్చు; మే
మాపట్లన్ దమ నొప్పినాము; కన బద్యార్థంబె దోషంబుగా
మాపైఁ గల్పనజేయుచో? సరియె? నన్మానస్థ బ్రభావాత్మకుల్.

శా. "తానేనా?" యని యెంచినారలు కదా! తానర్థమం దెందులన్
జాన్తైయొప్పెను? కారణం బొనరకే న్యాయంబు లేకుండ తా
కీనీటంబరి దూషణల్ సలుప వేత్తే కారణం బేదియో?
తానలాపరు; నన్యాయయో! విరసమో? తత్కావ్యమింకేదియో?

ఆహా! ఇంతవరకు నిర్ణయంబైనది. "పెద్దల సాంగత్యముచేతనే యింత పండితుండైన ఇక వారిశుశ్రూషఁ జేసిన యెట్టివండిఉండగునో!" ఈ పుస్తకంబునందు విశేషముగా నాశ్చర్యార్థక సూచకంబులు అగుపడుచున్నవి. ఈ పుస్తకంబునం దీగుర్తులు నిండింపఁబడి యుండుటచేత భూస్యాలక్షాశ్చర్యములతోఁ గూడియున్నది. కాఁబట్టి "ఆశ్చర్యమైన భూస్థాలడ్డు" అనందగును.

"పెద్దల సాంగత్యము.........గునో!" ఈ గ్రంథకర్తలుగారు చేసిన యర్థము కల్పనమని నిర్ణయింపఁబడినది. ఆ కల్పనములో పై వెక్కిరింపుల గాంచుఁడు. గుస్తగాను పెద్దల సాంగత్యముచేత పండితులైరట తామో శుశ్రూష గావించిరట. వీరి శుశ్రూషా మహాత్త్వము చదువరు లెఱుంగనిదిగాదు. ముఖపత్రమునందు గురువులుగారికి బ్రహ్మశ్రీ, కమర్యాద "మాఫీ" చేసి శర్మయని, అక్కడ నవసరలసిన "శాస్త్రివాచకము" లోపలి తమ స్మరణ పద్యములో "అనుముల సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి" యని గౌరవించిరి.

శ్లో. తత్వజ్ఞాన వృతాంచిత్తం మహాత్సంసార వాసనాః,
ఆచ్ఛాదయంతి ముంచంతి గగనస్థమ్ రవింఘనాః॥

అను నట్లు సూర్యుని నే ప్రకారముగా మేఘంబులు అనేక పర్యాయములు క్రమ్ముకొనుచు విడుచుచుండునో యా యవస్థ నే పరమహంసాశ్రితులైన ఈ యభినవకవులుగారు పొంది ఒకమారు అద్వైతాభిప్రాయమును ఇంకొకమారు ద్వైతాభిప్రాయమును పొందుచున్నారు.

శ్రీ శంకర భగవత్పాదాచార్యులవారు తమ గోవిందగీతయందు:—

శ్లో. "సత్సంగత్వే నిస్సంగత్వం నిస్సంగత్వే నిర్మోహత్వం,
నిర్మోహత్వే నిశ్చలతత్త్వం నిశ్చలతత్త్వే జీవన్ముక్తిః."

అను ప్రకారము సాంగత్యమునకు శుశ్రూషకును "సంగతానాంభావః=సాంగత్యమ్, శ్రోతుమ్-ఇచ్ఛా=శుశ్రూషా" అని భేదము ఉండదు. ఈ యభినవ కవులుగారు సాంగత్యంబును కాదని శుశ్రూషగావించుటలో ఏమను చేతికిదీసి పుర్రచేతిని బెట్టుచున్నారు. సాంగత్యముకంటె శుశ్రూషయే యొక్కువ యనిన వీరికి పండిత ప్రకాండత్వం బొసంగవచ్చును. సందేహము లేదుకాని, బాలవ్యాకరణంబును, వెంకయ్య వ్యాకరణంబునుగూడ వీరు ద్వేషించుచున్నారు. కొందఱు "జేసినబెట్టి" ఇందు "జేసిన" చేవాక్యర్థకము కదా! అందులకు ద్విత్వము "ఇనక్" ద్రుతాంతము. కాబట్టి "జేసినబెట్టి" యెందేని సాగమంబొందునో? యీ మిడిమిడిజ్ఞానంబుతో వివృసమునకు........కాదు....దూషణమ్మునకుం దొంగానిరా? ఆషూషణంబులయందు నెక్కొంపులా? తాము కవియోగ్యులని లోకము నిర్ణయింపకమానదు. ఇంతేకాక దాముపండితులని చెప్పికొనియున్నారు. మేము కూడ దాము పండిత ప్రకాండులని నిర్ణయించియున్నారము. కాబట్టి తామంపెనని బండితులనుచున్నారు. "ఆత్మైవ తుభ్యభూతాసి" శ్లోకంబును తాము బాగుగా జదించియున్నారు. అందులకే యాత్మస్తుతి దోషంబును గుప్తగారిపయింగూడ నారోపించిరి. అయినను, ఈ తమగుణమునుగని పెట్టిన లోకమ్ము తమ్మాత్మను క్షమించుంగాక!

ఇతి విమర్శకః,
సత్యవాదీ.

ప్రథమవిక్షేపణము సమాప్తము.

శ్రీరామచంద్రాయనమః.

ఝంఝామారుతము

"చూ! గారడీ"

ద్వితీయవిక్షేపణము.

ఉ. పండితవర్యులార! ప్రతిభానువిలాసక వీశులార! యీ
నిందుకుభగ్న వధానము మనీషులు మెచ్చఁగ మీరు చేసినా
రొండొరు లాశయంబులు సదూగ్రహనీతి నెఱింగి నమ్మనో
న్నండి యిమయ్యె నామనికి; ధన్యులనై తిని మిమ్ము గాంచుటన్!

బుధజనావనులారా! పాఠకమహాశయులారా! తాము విచారింప వలసిన యంశం బింకొకటికలదు. శ్రీరామ భజనసమాజము ఈ కర్నూలు [illegible]టయందుండు మహారాజశ్రీ, యెలుకూరు వేంకటశేషయ్య శ్రేష్ఠిగారిచే తను, గంగా భాగీరథీ సమానురాలయిన మా తల్లి లక్ష్మమ్మగా[illegible] పించఁబడిన శ్రీరామ దేవాలయంబునందు వేర్పరుపఁబడినదని [illegible] ఱింగినదే! కడచిన సంవత్సరంబునం దీయూరికి, గుంటూరువాస్తవ్యులును అమేయ విద్యావవర్యులును, కవివర్యులును బ్రహ్మశ్రీ, మహీధర నరసింహ శాస్త్రులవారి శిష్యులును శతావధానులును అయిన, మహారాజశ్రీ, పసిండిపల్లి రంగారావుగారును, మహారాజశ్రీ, గోపాలుని సుబ్బరావుగారును, దయచేసి యుండిరి. వారిచే నీయూరి వాస్తవ్యులును, ఈ భజనసమాజ ప్రోత్సాహకులయిన, మహారాజశ్రీ, అల్లము రాజశేషయ్యగారును, మహారాజశ్రీ, సురవరము రామకృష్ణారెడ్డిగారును, ఇంకనుగల గ్రామ ప్రముఖులును ఈ భజనస్థానంబయిన పయినెన్నిన దేవాలయంబునందు శతావధానంబుఁ గావింపించిరి. గుప్తగారు వ్రాసిన నివేదికలో వారి యవధానంబునుగూర్చి పేర్కొనియున్నారు. భజనసమాజంబునకు, అవధానంబునకు, ఏలాంటి సంబంధమును ఉండదు అని అభినవకవులుగారు వ్రాయించిరి. మీరు విపరీతార్థంబులం గల్పించుటలో సమగ్రజ్ఞులని తెలిసినవిషయములలో మొట్టమొదటిది కాని, రసికులారా! యవధరింపుఁడు!

సీ. వేర్పాటుఁ జేసిన వితతులెవ్వరసంగ భజనాధికారులు భవ్యమతులు ;
అవధానము నుజేసి యట్టిచోటనెగాను భజనజరిగెడు వేర్పాటుచోటు ;
చేసినవారలా? శ్రీయుతులౌ నరసింగరాయసుబ్బారాట్కావనఘులు ;
పనిమోసమును జెందిపలికినవారలా? కవులు వాసకల్ కలితగుణులు
గీ. పట్టి యవధానమును సరియైనటులకును; జరిగినందుకుసలర భజనయొ
కండకారకు యూనేమివారికైనఁగాని బాధ్యతలు లేవె? సత్ప్రతి
భాన్వితులార !

భజన విధానంబులో సంబంధపరచికొనఁగూడదనుట పొరఁబాటు ఆయవధానంబునకుఁ బట్టినకాలంబు పేర్కొనఁబడియున్నది. కొంచెమించుమించుగా......అనఁగా, ఉదయము తొమ్మిదిగంటలు మొదలుకొని రాత్రి తొమ్మిదిగంటలవరకు జరిగినదనిగుప్తగారిచే వ్రాయఁబడినది. నియమములతోఁగూడ, ఆకాలము సరిగానుండకపోయినను కొంచెమించుమించుగ నుండును. ఉదయము తొమ్మిదిగంటల కందరును భోజనంబులనయినను గావించుకవచ్చిరా? యని శ్రీ శాస్త్రులుగారు తమ యభిప్రాయంబును వెక్కిరింపు మూలంబుగా ప్రశ్నించుచున్నారు. ప్రత్యుత్తరము:—శతావధానంబను ప్రసంగం బపూర్వంబయినది. కాఁబట్టి భాషాభిమానులందరు ఆసమయంబునకేకు? యంతకుముందయిననేమి? యేతెంచుట వింతకాదు. మధ్యలో సన్నాహాదులులేక యుండవలసిన పని లేదు. పృచ్ఛకులు సయితము తమ ప్రశ్నపత్రంబులను హితులకిచ్చి వెళ్ళవచ్చును.

వెంకటరామకృష్ణకవులుగారు 15 గంటలకే శతావధానంబుఁ గావించినారని వ్రాసినారని వెంకటరావుగారు వ్రాసినారు. ఆయవధానం బేప్రకారంబుగా జరిగినదో తెలిసినయెడల తెల్లంబుగానుండును.

1. అవధానము మొదలుపెట్టుటకే సుమారు రెండుగంటల యాలస్యము యుండును.

2. అవధానంబునందు ఇతర ప్రసంగంబులకు మధ్యమధ్య కవులు గుంటూరు మున్నగు తాము ముందవధానంబుఁ గావించిన చోట్లయందు తాము చెప్పిన పద్యములను చేసిన ప్రసంగాదులను తెలుపుటవలన సుమారు నాలుగుగంటలు వ్యర్థమొనగపడి యుండును.

3. ఇక పృచ్ఛకులు ప్రశ్నంబుల నిర్ణయించియిచ్చుటకు తన్మధ్యంబునందు కల్గిన ఆక్షేపణాదులతోఁగూడ రెండుగంటలై యుండును.

పృచ్ఛకులకు కలిగిన ఆక్షేపణంబు లేమనగా ఒకరొకటి రెండుసంగ దలంచి అయ్యది యవధానులు కొంతవరకు చెప్పినతరువాత ఆపుజేసి ఇంకొకటిగా మార్పుల కొండొకింత జరిగినది. ఇక్కనిమిది గంటలకాలము వమ్మైపోగా మిగత కాలంబంతయు అవధానంబు చేయుటకును అవధాన పద్యంబులను తిరిగి ఎత్తివ్రాయుటకును వినియోగింపబడెను. అజ్ఞులారా! ఈ విషయంబు ఈలాగుననుండగా నివేదింపుటలో నేపక్షపాతమున్నదో ఎట్టి హేళనబుద్ధియున్నదో నిర్ణయింపరా? అట్లయిన ఈ మహాత్ములిట్లు గుప్తగారిపై నింద నారోపించుట కేమికారణము? ఈ కొక్కిరింపులచే ఆ యానంగతి నెఱుంగని శ్రీ యవధానులగారికి గుప్తగారిపై వైమనస్యము కలుగుట నిశ్చయమేకదా! కలుగనేమి? క్రొత్తకవులుగా నుందులకే ఈ కల్పనములను శ్రీమచ్ఛతావధానులు వడ్డింపల్లి రంగారావు, గోపాలుని సుబ్బారావుగారలకును, శ్రీయుత, బాలకవి శతావధాని దోమా. వెంకటస్వామిగుప్తగారికిని, వైమనస్యము కలిగింపవలయునని యే, కావించి యున్నారు ఈ గుప్తగారికి ఆ యవధానులపై నగల గౌరవము ఆ కవితలపైన వీరా మరునాడుచెప్పిన పద్యము. ఈ యధ్యాయ ప్రారంభంబునందు తెలుపంబడినది. దానివలన తేలును. ఇది హేళనములలో జేరునని తోచునట్లుండిన తామొకమారు దయచేసి సవేదకవమునకు 7-వ పుట నత్తి అవధాన ప్రశంసంగాంచుడు. దానిక్రింద పేరాలోనే.

"ఇన్ని యిన్ని విధంబులుగా నింత జయప్రదంబుగా జరిగిన యవి దానిపైన జేరొక్కన్ని యవధానములతోగూడ భజనాలయంబునందు జరిగిన యనేక కార్యంబులకెట్టి లోటులేక జరిగినసంగతిని తెలుపుచున్నది. ఈ జయప్రదము అన్ని కార్యంబుల విషయంబున ప్రశంసింపబడెనుగదా? ఈ యవధాన విషయంబునగూడ హేళనంబగును? ఇక నేమి "క్రొత్త కవులు" గారు ఈ విషయంబును అనూయా గ్రస్తులై కల్పించిరని చెప్పవలసిన పనిలేదు. దీనిని విమర్శనంబనజెల్లదు. కుట్రయనవచ్చు.

ఈ "క్రొత్తకవులు" గారు శ్రీమచ్ఛతావధానులచే రచింపబడిన "అనసూయ" కును శ్రీ, బాలకవి. శతావధాని గుప్తగారిచే రచింపబడిన "చంద్రిక" కును ద్వేషమును సూచించియున్నారు. "అనసూయా" ప్రాశస్త్యంబును మేమిందు కుప్పించుకొనుచుండునది. సంవత్సరాంతరమ్మున నెఱిగింప దలంచుకొంటిమి.

"భాస్కరోద్ధతి" 11-వ పేజీలో "ప్రతిష్ఠ లేదుకదా!" యని యుప-
యోగించి యున్నారు. దాని యభిప్రాయమేమో? కాగితములకు ప్రతి-
ష్ఠయని కాదేమో? బళీ! లోకజ్ఞానము! గుంటూరివారి నవలా
రచనకు చదువరులను సాక్షిగా గైకొన్నారు. రచియించునప్పుడా వారం
దరు సాగూడుండిరేమో? అప్పుడు తాము చూచిరేమో? "గుప్తగారి
నవలారీతికి విశ్వనాథుడే సాక్షి" భాస్కరోద్ధతకు జగత్ప్రాణుడే సాక్షి
"పంచవాది చంపకము" లోని యంశంబులు గుప్తగారి కాపట్ల వర్తింపక
పోయినను ఈ పట్ల తమకు వర్తించుచున్నవి.

ఎట్టయినను కొందరైనట్టిగాని నిర్ణయించుటకు చదువరులు కలరు.
కావున ఈ విషయమును నిర్ణయించి విరమించెదము.

ఇట్లు విధేయుడు,
సత్యవాది.

ద్వితీయవిక్షేపణము
సమాప్తము.

శ్రీ రామచంద్రాయనమః.

వ్యంగ్యావాదపత్రము

"హా! గాపత్తి"

తృతీయ విక్షేపణము.

పూర్వాక్షేపణంబునందు చెప్పిన ప్రకారంబుగా ఈయభినవకవులు
గారు కావించిన కల్పనంబులన్నియు కల్లలంబులైనవి గదా! (పేజీ 13)
ఇప్పుడు వార్తలను సృష్టిచేయుటకు కూడ దొరకొనిరి. గుప్తగారు బ్రహ్మశ్రీ,
విద్వత్కవి బాలసరస్వతి కాలకవినిధి కవికణ్ఠీంద్ర ఘటాపంచానన, శతావ
ధాని, శ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వర మహాకవులయెదుట అవధానాదుల చేసినా-

డనని ఈ "క్రొక్కవులు" గారియొక్క మిత్రులలో నెవరితోనో చెప్పికొని రఁట. అది యీకవులు వీనులవిందుగా విన్నారఁట. ప్రసంగవశమున గుప్త గారు మాకు తమ "చంద్రిక" పైన శ్రీ శ్రీ శతావధానులుగారు వ్రాసిన యభిప్రాయంబును జూపిరిగాని ఇంకేమియుఁ జెప్పలేదు. ఈ యభినవ కవుల యొక్క కల్పనములు సామాన్యములైన కల్పనములుకావు. కాని చదువరులైనవారు పరిశోధించినచో నవి "శశవిషాణము" లగును. ఇఁక వారి మిత్రులుమాత్రము మటువంటి కల్పనలఁ జేయజాలరా?....చేసిరో చేయలేరో? వ్రాసిన వారభినవకవులు. వారి కల్పనమే యిది అనుటకు వీలుగానున్నది. దీనినిజము స్రష్టయైన పితామహునకును ఈ కల్పనమును సృజించిన ప్రపితామహులకును తెలిసియుండును. ఓ యబ్బో! ఎంతటి సామర్థ్యమున్నది వీరికి? లేని పతకంబుల గాంచినాఁడనని గుప్తగారు వారితో జెప్పికొని యుండరు. దీనిని కల్పించి ఆ "మెడల్లును" కాంచలేదే అని ఎంత యదౌర్భాగ్యంబునకై వగచుచుంటిరి. తమ త్రిప్పులకు మేమేమి చేయఁగలము.

"మొన్న మొన్ననే" తనువిచారణ సామర్థ్యంబుకూడ తెలిపికొనుచు ఈ యూరిలో 18-8-19 8 తేదిన జరిగిన అవధానంబునుగూర్చి "డంల" అని అనుమానంబును ప్రకటించుటకు చేతులెట్లాడెనో? ఆ యనుమానంబునకుఁబాటు ఇంకకొన్నిశంకల లంకె పెట్టియున్నారు. వానిని ముఖ్యముగా విమర్శింపవలసిన పనియున్నది. చదువరులారా! ఎందులకనగా ఈ మహామహులు గుప్తగారిని దూషింపఁదలంచి ఈ శతావధానసభ కేతెంచిన సభ్యులనుగూడ దూషించిరికదా! వీరికి వారిపై నెంతటి యధికారంబున్నది? "అగ్రాసనాధిపత్యమే పండితపద్యలు వహించిరి?" అబ్బ తను యాక్షేపణాధికారంబున కంతంబులేదు. అగ్రాసనాధిపతి యోగ్యాచారియయిన తనకు చక్కగ తెలియునా? లేకున్న నెందులకింతటి యధికారంబు నూనితిరి. ఆచారప్రకారముగా సక్కడ మహారాజశ్రీ, యుప్పులపాటి రామచంద్రరావుగారు (ప్రస్తుతము ఈ యూనియను మునిసిపల్ కౌన్శిలరుగానున్నారు) తనగ్రాసనాధిపత్యంబును వహించుటకు సభ్యులచే ప్రార్థింపఁబడి, అంగీకరించి వహించిరి. ఇక వీరినాక్షేపించిన విషయంబునుగూర్చి చదువరు లాలోచింతురుగాత. ప్రచ్ఛకు లెవ్వరోయని వారి యోగ్యతనుగూడ నాక్షేపించుచున్నారు. సభాధ్యక్షులను పృచ్ఛకులను ఆక్షేపించిన తాము సభ్యులను మాత్రము ఎట్లాక్షేపించియుండరు? ముమ్మాటికిఁ గావించినట్లే వేర్పడును అదిగూడ తేలును. ఇక మీయనుమానముల దీర్చవలసియున్నది. విశేష

ముగా వ్రాయుటవలన విస్తరించిపోవును. చదువరులకు శ్రమయెక్కువ. కాబట్టి పృచ్ఛకసభ్య యోగ్యతనుగూర్చి ఈయొక్క నిదర్శనంబును చూపెదము. బ్రహ్మశ్రీ, ఇంద్రగంటి వేంకటసుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రులుగారును బ్రహ్మశ్రీ, వెల్లాల. శంకరశాస్త్రులవారును పృచ్ఛకులలో చేరియుండిరి. శ్రీ విజయరాఘవాది నాటక గ్రంథకర్తలైయున శ్రీ కర్నూలు తాయన్నకవిగారు సభ్యులలో నొకరు. ఇందుపైన చదువరులు సభా యోగ్యతను నిర్ణయింతురుగాత. ఇట్టి యీసభ అభినవ కవులుగారి కంటికి బాగ లేదుకదా! వారు పండిత ప్రకాండులని ముందే తెలియుండుటచేత ఇది విశేషము కాదు.

"బిగుడ మొసంగిరంట" అని వ్రాసినారు.

"ఆయురా" రని వ్రాసినారు....ఏయూరండీ? ఇట్టి యసంబద్ధములు కూడ వ్రాయుటయందు తాము సమర్థులు సుండీ!

"ఎవ్వరాబిగువ మొసంగినది"

కవ్వా! ఎంతటి స్వాతంత్ర్యము. అభిమానము....అధికారము....రసికత్వము....

"కుహాపీ! ఎందుకువట్టివావురా? అంటే మహాపురుషు వెక్కిరించేవానికి ఫట్టీనా" నన్న సామెత ప్రకారము శ్రీకృష్ణులుగారిచే వెక్కిరింపబడిన యీ మారజనకుల్నందును ప్రొత్తకవులుగారికిని కల తారతమ్యమును పాఠకమహాశయులను నిర్ణయించుకొందురని ప్రార్థించుటయైనది.

"ప్రేమావేశంబునన్" యను నభిప్రాయంబును అసూయావేశ వశంబున నభినవకవులుగారూ! తామెంతటి యసంబద్ధంబులుగా వ్రాయించితిరి.

"తెలిసికొనదము" అని తామే వ్రాయించియుండుటవలన ఇంకను చక్కగా తెలిసికొనలేదని తేలుచున్నది. కాబట్టి బాగుగావిచారించి సంగతి నెఱుంగుడు. అయినను "చక్కగా విచారించకయే ప్రశ్నోత్తరంబును జేయు" రని నీతి. మారు పెద్దలకు పెద్దలు కాబట్టి మీ నీతి "మాఫీ" అయినది.

ఇంకొకటండీ! 13-వ పేజీలో "కింకవీంద్రఘంటా" "ఘంటా" యేమిటండీ? దానియర్థమేమి? ఎవ్వరివద్దనైనను వెడలి ఇంకను జదివికొనుడు. (భట్టోజీ దీక్షితులుగారు "కాకుదంతాలూ" అనగా ఇంకెవ్వడో

"అక్లాకాదు కాకినంతాలుం" అన్నాడట) అప్రయత్నముగా "కీకవీంద్ర ఘటా...." ఇత్యాదిగా శ్రీయుత కవులు తిరుపతి వేంకటేశ్వరులు [illegible] డగా "ఘంటా" యని వ్రాసినారు. గంటయొక్క [illegible] తోచుచున్నది, తెలియుచున్నది. పిదప "మ. సధా........ [illegible] వెక్కిరింపు కొక్కిరింపులు [illegible] యుక్తివంతు [illegible] మారుతంబు వీచినిలుచునా? మాకు వేసరిక [illegible] ఒక్కింత సమాధానంబుఁ జెప్పుటకు దొరకొనదము.

గురువెవ్వరనినయా ప్రశ్న? తమ గురువుగారికి తామొనరించిన గౌరవంబు తేటయైనది. ఇక వీరిగురువు నెందుకుఁ [illegible]. తమ గురువులుగారితోనే యాలోచించుకొనుఁడు.

కవులుగారూ! తమ "భూస్వర్గంబు" 15వ [illegible] వెక్కిరింపు పద్యంబునందు "నీకవితాశక్తికి మెచ్చితిమి విద్వదగ్రగణ్యుం డైనాడయ్యె" అని వ్రాయించితిరి. ఇందువలన తమకు నేను మున్నుపంపించిన "కొంచెపు పెంటతేరిటను కుక్కుటముల్" అను ప్రమాణపద్యంబును జూపింపవలసి వచ్చినది. "అగ్రగణ్యుఁడును" "సకల[illegible]" అభినవ కవికృత నిఘంటువులలో నున్నవిగదా? సుకర [illegible] పద్యంబును అంతయు నీక్రింద నుదాహరించి ప్రమాణంబును విస్తరించెదను.

ఉ. "కొంచెము పెంటతేరిటను కుక్కుటముల్ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] (పత్రనిర్మాణ.)

శ్రీమాన్, ధర్మవరము - కృష్ణమాచార్యులవారు.

"ఈయుపధానంబును నీకుచెప్పిన........ [illegible] సమాది తిరిగదా! ఇంతలోనుండిన మనము "పంచపద్యంబు" రోకటిపాట కనుకూలించును. ఇక [illegible] మాధురియు [illegible] రసపాకమును [illegible] ధారాశుద్ధియు లోకుల నానందింపఁ జేయుచున్నది కదా!

"కర్నూలులోనుండిన పండితులైనను ఆసభకేఁగిరో లేదో! ఇంకెవ్వరాచిరుద మొసంగినది?

క. దినఁదగు సార్వ సెప్పిన, దినిసంతక కేగనపక వివరింపదగున్
కనకల్ల నిజముఁ దెలిసిన, మనుజుఁడెపో నీతిపరుఁడు మహిలోనుమతీ.

ఈ పద్యార్థము మీ రెట్లు సమన్వయింపవలయును? అవధాన సభ కెవ్వ రెవ్వ రేతెంచినది మున్న మేము చెప్పితిమి. మీ దృష్టియందు వారు పండితులు కాక పోవచ్చును. తాము పండిత ప్రకాండులు. మీకు కారణఁగ నెంత.

ఈ ప్రకారముగా ఆసభకు వచ్చిన సభ్యులెల్లరును తమ హేళనంబు నకుఁ బాత్రులైరి. గజ శునక న్యాయమును వారు జ్ఞాపకంబు గావించు కొని శాంతులగుదురుగాత.

గీ. గండతనమున బచ్చుకుట్టిందొకండు, పట్టనడిమికాకి శతవధానంబుఁ జేసి బిరుద
పతకంబుమ్రుంగేల ప్రేలగట్ట చిత్రమది, కందనోలకి జెల్లగాని."

పాఠకమహాశయులారా! ఈ పద్యంబును దిలకింపుఁడు. బచ్చుకుట్టిందు కర్త. అన్వయం బెట్లగునో? నిర్ణయింపుఁడు.

గీ. శతవధానుల కెగ్గుఁ జూపితి వటంచు
గుప్తగారిని దూషించి రావులార!
పండితుల దూషణముఁ జేయ వారలిపుడు
తాము దోసంబుఁ జేయరే? ధరణితలము
నందుగాంచగుంజా న్యాయ మరయుసిదియొ
బచ్చుకుట్టం పెటంచులోఁ బెచ్చుపెరుగు
చున్నయీ వేళ మునిగ్లాఁ జొప్పడంగ
పెక్కురింపులు వలయునే వెల్లివిరియ?
పరమహంసాశ్రితులరైన వారు తాము
కులములను హేళనముఁ జేయఁ గూరుచున్న
ఇయ్యదెట్టి న్యాయంబో? తామెకులంబో?
హైందవకులంబునందు బ్రాహ్మణులు కాక
ఇతరజాతులలోఁ గవు లెసఁగ లేదె?

సీ. సారంగధరకర్త సరసుండు వేంకట పతిసత్కవీశుండు ప్రథితయశుఁడు
వసుచరిత్రాది ప్రబంధనిర్మాణసంపూర్ణ ప్రభుఁడు రామభూషణుండు
నవరసవదలంకరణ చమత్కారయుక్త కలనుండల్లసాని కవివరుండు
శతవధానాది సంతతశక్తుఁడు త్రిపురనేని రామస్వామి నిపుణగుణుఁడు

విజయరాఘవకర్త విదితుండు కందనోల్
లాయన్నసూరి సత్కవిత ఘనుఁడు.
గీ. ఆధునికపూర్వ సత్కవితావ్య వవద్య
మతులు సత్కీర్తియుతులింక మహినిఁగలఁగ
సాత్ములున్నారుదాంకలీ సరణిఁబలుకఁ
దగున మదిలోన సూచుచేతం జెలంగు
గండు తననున బచ్చుకట్టుం దటవను.

"నట్టి.........గాని" ఈసంగతి ఆక్యాలు బాగుగా పరిశీలించవలయునని ప్రార్థన. నట్టువడియూర శతావధానంబుఁ జేసి బిరుదంబును బడయుట యసమంజసమట. అనగా నట్టువడియూరియందు అవధానంబును గావించినవాఁడు మాన్యుండు కాఁడనియేకదా! మాన్యుఁడెందుకు కాఁడు? సభ్యులైనవారు ఆనందించకుండుటచేత ఈవిషయంబునందు సభ్యులానందించి యేయొక్క పతకంబును అవధానిగారి మెడగోలికి వ్రేలఁగట్టిరి. కాబట్టి యవధానిగారు సభ్యులను సంతోషపెట్టుచున్నారు. అయినను అట్టివ్యక్తి నీమహామహులు ఏకారణంబుతోడనో "చిత్రకుడు" అను పల్కులఁబల్కుచున్నారు. "వస్త్రగింజలోనిది బియ్యముగింజ అంటే అవునంటే అని ముక్కుమీద వ్రేలుపెట్టుకొన్నది" అన్న సామెతయే లక్ష్యముగా అవధానిగారు సభఁగావించుట వింతగాదు రసికులైన సభ్యులానందించి సమాదరించుట వింతకాదు. వీరు "చిత్ర" మని తత్తరంబుతో నిర్ణయించుటమాత్రము అంగీకరించనీయము. దానినుండి వ్యతిరేకార్థ సువ్యంగ్యము. అనఁగా "కందనోలికి వచ్చెఁగాని" యనుటయందు, కర్నూలునం దిట్టిశాంతంబుగా జరిగినది. ఇట్టి జరుగుటచేఁ బాటు ఇతర స్థలంబులయందుండెనని శ్రీకృష్ణులుగారు "చిత్ర"మని తమ నిర్ణయింపులో గచ్చీల పెచ్చుపెంచిరి. ఎందులకనఁగా, అభినవ పతకంబుల నిచ్చినట్లు, ఆపద్యంబునకు పయిననే "నున్న పండితులయినను అసభకేఁగిరో లేదో" యన్న యనుమానంబుతో, ఈసభయందున్నవారిని రసమును గ్రహింపలేనివారినిగా, అనఁగా అరసికులుగా చెప్పియున్నారు. ఆహా! శ్రీకృష్ణులుగారూ! తమ తెలివితేటలెట్టున్నవో కాంచికొనుఁడు! తమ "శాస్త్రులజ్ఞు" మూఁడవ పేజీలోని "తెలివిందక్కువ" యిచ్చుటం బసిరికా వచ్చుచున్నదికదా! తమ "తోఁకచుట్టను, పడఁగపగ" సామెతకుఁడ ఎందుకెకరింపుచున్నది? అహహా! యూరివారందరు నడియూరి వారందరు నట్టువడియూరివారందరు, అవధానిగారిని సన్మానింపఁ దగనివారయిరిగదా!

వారి కొంతమార్గ మీరీతిగాఁ గావించి, యాలోచించి, యా రీతిం "జగత్ ......గాసి" యను తీర్మానంబుఁ గావించితిరి. దీనివలన కందనోలు పురంబు శాస్త్రార్థ విచారణకే క్షీణంబని తమ యాశయంబుగా తెల్లం బగుచున్నది. దీనికి తామే విధంబుగా తప్పించికొనఁగలరో? "ఆత్మైవ త్సర్వ భూతాసి" తమ యందు సంపూర్ణంబుగా సమన్వయించునని యనుట చర్విత చర్వణమునకు దగ్రగణ్యత్వమ్ము వహించును. కాఁబట్టి తమ యభిప్రాయం బీ తెరంగున నుండుటంబట్టి, గుప్తగారుకూడఁ దమకీతగా నభిప్రాయంబున నుండువారని తలంచితిరేమో? కదా! హా! హా! యెంతటి సాహసము? అంతటి తప్పని, దేవరవారు మిన్నకుం బట్టిగొనిరి.

చ. దలఁచను దాఁకుఁడే యతిహలాహలటీకుండైన మీదుపద్యమం
దలఁచుచు మించియుండె నను యాశయరీతి; బుధాళివత్తమం
డలి ది నిశ్చయంబన యుండదగుఁగాని కనంగనావఁడే
మెలఁగున పీర్మిరాలివిలి మెచ్చఁగఁగందన వోలుసత్పురం
బిలనవధానమున్ శ్యాస్త్రసమేయ వహూదరకా విచారదు
ర్భోలని తీనికారణము పాలునదైన మెఱుంగుఁగావుతన్.

మ. అని నాఁడంగట సేకరణ స్వవచన వ్యాఘాత మేర్పాటుగాఁ
బనికిరానివి యుందువెన్కలను సంభావింపకే తాము ముం
దనుకీలంగల మార్గ కుంఠ నిడిమీ కాత్మీయ సాహాయ్యమో?
ఘనతీర్మానదీనటే పదార్థాలకు హీకంగాంచిరో? మేల్బళా.

ఉ. తమ్ము శాస్త్ర శ్నసేయుటకు దంచితిఁ బూనుకొంచెంక బోవ; మే
నప్పులు లేనిపుట్టి జగదండితులై సటువంటి తమ్ము మే
మెప్పుడు సన్నుగంగల మహీనుల? క్రొంగవి పుంగవుల్ మరేఁ
నమ్ముదురై నతాము కదు నవ్వులటంచు నెఱుంగుఁడీ! మదిన్.

గీ. గండశైలమంచు బచ్చుకట్టారటంచు
బలికినారలు తామింత కులుకుదీర
ఇట్లు పలియించుటనెదమ హ్యానమునుమఁ
గాండ సూతుయ యా వేళంబు గాకదాని
తొంటవనిగాక యుకగంస్ట మాటగాక
వేరు కారణంబేదియుం బెరయునను చు
పెద్దలున్నారు; నిజము దీపింపఁజేయు.

మీ "రతి రహస్యము" బట్ట బయలైనదంటివి. నష్టకరమైన జంటు.

పుట 16 "సమస్యపాళి" సమస్య వలెంగమో? సమస్యాపాళి యెట్లగునో? .... (అభినవకవుల సాంప్రదాయము)

"అహాహా శతావధానులకు లెక్క లేదు" సమస్యలకు లెక్క లేదు. తమను లెక్కింపని సంగతి తామేల చెప్పికొనవలయును? "చేసినపాపము చెప్పిన బోవు" అని యేమో కదా? శతావధానులు తగుకని వ్యాఖ్యార్థంబుగా కుకవులను లెక్కపెట్టక యుపేక్షించుచుండుట కావున నే కవి గండర గండలు బ్రహ్మశ్రీ, తిరుపతి - వేంకటేశ్వర కవులీ సంవిధానంబునందు ప్రసిద్ధికెక్కి కుకవీంద్ర ఘటా పంచానన బిరుదంబును సంపాదించిరి. కాబట్టి తామనిన మాట యబద్ధంబగునా? కాదు. తా మీప్రకారముగా మెచ్చికొని నందులకు గుర్తుగాను తమయెడల కృతజ్ఞులు.

(*Medals*) పదకములకు.

దిక్కు లేదు."

(*Medal*) పదకముయొక్క లక్షణము.

"*Medal*—Piece stamped in honour of victory Routledge's Desk Dictionary."

మెడలుకది సరియైన యర్థముండగా పదకములకు దిక్కు లేదని యన్నారు. మెడలు అనగా జయము పదకంబునందు దాని నొసంగిన వారి పేరును దానిని చెందిన వారి పేరును చెక్కబడియుండును. కొన్ని సమయంబుల యందు పొందిన వారి పేరును చెక్కరు. ఈప్రకారముగాను ప్రమాణము (Gregory's Medal) మొదలైనవి. ఈ మహాత్ములు మెడలును స్వంతముగా జేయించికొని దానిపైన పేరుల వేసికొన్నట్లు వేయించుకొన వచ్చు నని కొనియున్నారు. మీకు మన్నింపుమని పద్మావతి బృందమ్మును వీరల మన్నించుమనా? ఈ పద్యమును జూడుడు:—

ఉ. "బంగరమందు దేశులను ప్రాతదొ క్రొత్తదొ యింటిలోపలన్
ఖంగునవాగఁగొట్టి మొనగంటకు చేతనుగొట్టి చేతికిన్
ముంగలఁ ద్రేంగట్టిన విభూషణమే యవధానికిచ్చునేన్
బొంగిన పండితోత్తములు పూజ్యులు డై యున్నను జాలదేసుమీ.

"చేతికి ముంగల" యనిమీవ్రేలు కొనమచాటి యవల నిరాధారముగ తమ యపారమైనశక్తిచేత క్రొక్కవులు భూషణమును వ్రేలఁగట్టిరి. అబ్బా! భూ గాఠపు దెబ్బ!

ఏమండీ "బంగరముండ...నదుగ" కాగితములే పిరియము(ఈపిరియము నిఘంటువునందుకూడ ప్రియమైనది) అని వీరికను తీర్పుజాలమని వ్రాసినవారికి ఇందు బంగారమెంత సార్థక్యంబై పోయినది ఇంతవరకు తమ వ్రాఁతలనుఁజూచి తమను గంభీరవర్తనులుగ నెంచుచుంటిమి। "నీరుచొంక లోతు నిజముగా దెలియదు" అనునట్లు ఈమెడలు విషయంబున తాము గిలికిన పలుకులచేత "పటాటోపో భయంకరః" అను ప్రమాణంబునకు తాము గురియైతిరనియు తామింకను గురువుగారి సగౌరవపడచక పఠింప వలయుననియు తెలియగునది. ఇంతకు తామింతవరకు సంపాదించిన యోగ్యతచేత తమ గురువుగారికి చేయవలసిన గౌరవముచేసి తామభినవకవులైతిరి.

ఇప్పటికైనను తాము మెడళ్ళకును యోగ్యతాపత్రంబులకును భేదంబులేదని తెలిసికొనియుందురు. సంఘసంతుష్టిని తెలుపుటకో తసికని యోగ్యతను తెలుపుటకో మెడలు లిచ్చుదురు గాని ఇక్కట్లు లేకుండుటకు లేక తామనినట్లుగా త్రుప్పుపట్టుటకుఁగాని వేయబడవు. ఈసంగతి జ్ఞాపకముంచికొనుఁడు. ప్రస్తుతము రాచకీయభాషయైన "ఇంగిలీషు" నందు కొంచెము పరిచయము తమకున్న యెడల అందు '*Medal*' "*Medalist*" అను పర్యాయంబులకు ఎంతటి గౌరవ మాపాదింపఁబడియున్నదో తామెఱుఁగ గలరు........తథాస్తు.

తాము 17-వ పేజీలో లిఖించిన "కవి యగువాని" పద్యంబున కంతయు మాజవాబేమియు అవసరము లేదు ఇంతవరకే తమకు పెద్దలుపదేశించియుందురు. ఎందులకనగా ప్రాంత బంగారములకు త్రుప్పు పట్టించునంతటి లోకజ్ఞానము తమయందు విలసిల్లుచున్నది. కాబట్టి మెడళ్ళపైనను, వానినొసంగిన యుదారులపైనను, పొందిన పాత్రులపైనను, అట్టి లోకజ్ఞానమే తమయందలరారుచుండును. కాబట్టి మేము కొంచెము తెలుపవలసియున్నది.

గీ. పండితులుచేరి యటమెచ్చి యుండినందు
లకునగాకయూరక యెందుకిసికిలో
నంగువారలు? దీని విచారమునను
పాత్రులున్నారలీ; నిర్ణయంబుఁజేయు.

"త్రుప్పుపట్టుఁగదా" వ్రాసిన పద్యముక్రింద నొకయబ్బువ్వ దిట్టినవ్రాఁతలున్నవి. ఇక మా మనవి ఈరీతిగ బరగుచున్నది.

ఉ॥ కాలము నేలయిట్లు దమకంబున దూషణ సేయబోలు? కా
కిలిలిచేతికొద్ది లిఖియించి ?బుద్ధివిహీనతన్ బోరిం
గాలము మీఁదఁ బెట్టి యొసకంబునఁ దప్పికొనంగ జూచినా
కోలిగనిర్ధ్యయింప లసమంజితబుద్ధుల పద్యమందురే!

ఉ॥ "భారతి వేశ్యయామె" నని వ్రాయఁగఁ జేతికి నెటులొగ్గెనో?
భారతిలేని [illegible] పద్యమె? యెందుఁ గాని యట్టిదో?
భారతియందు నంటులును దావకమా [illegible] కారమున్
శ్రీరహి వాజ్ఞి [illegible] జెన్నలరారఁగ [illegible] ధరా!

ఉ॥ "వారక భారతీకలన [illegible]
ల్పాతుట త్ప్ప" నంచు నీటువాకొ [illegible] తాము కాదె? యిం
పార బతివ్రతాప్తినల భారతి [illegible]
యేఁచి కొండుటుంటును [illegible] యిది [illegible]యే?

ఉ॥ ఆపెగుచు వేశ్య [illegible]
జేసియుచుండుకో [illegible]
గామితలి బూతుల [illegible] నంగన [illegible]
తానల భారతీపంతి [illegible] నచెన్నన [illegible]!

ఉ॥ "బాలసాలసాల [illegible]" యుంచు నెంచి తా
నోలగ గౌరవం [illegible] సుత్రాగతిం [illegible]
మేలది కాదు పోతినది [illegible] యునాయనీకి [illegible]
" కాలము [illegible] మన్న వీ
వ్రాఁతవరాం [illegible] మును వాకృప్పగన్॥

ఉ॥ భారతిలోక [illegible]
దారస [illegible]
పారఁగ [illegible]
గౌరవముం [illegible]
[illegible]
దానుపినంగలే? [illegible]
వారు? "మకోంచుచెప్పిన వినును [illegible]" [illegible] పద్యగస్॥
"తెలివిడి" యంచు [illegible], "[illegible]" [illegible]
[illegible] సభయేపి [illegible], న్నులకాగదు [illegible] నోటింవ [illegible]॥

సీ॥ మాబోంట్లకున్ మహిమాయు [illegible] బుధవిహీనంబని వడిపినారు
కవితావిలాసక గౌరవాచేలేక గురు విద్వదనుమను దరిసినారు

నీవిపూర్వాంగనైక నిజపతి రీతి "నిక్కా" గట్టుకొన సమకట్టినారు
లోకప్రచారమున్ లోకొప్పినట్లుగా బంగారమును బ్రస్తుతంబరపినారు
సీ॥ వారె! వహవా! సెహాభాషు వ్రాయబట్టి, తమ్ముమవానీయుల్లైన పూర్వమ్ముకవులు
తర గ్రథితములం బలుకరే? తిన్నవిలసా ఛీ! భవత్కృప కర్ణాతం జెందరేద॥

ఇంతటికి పుస్తకము చాల పెరిగిపోయినది అయినను తనను గూర్చి చెప్పవలసిన సంగతులు కానే లేదు అయినను మేము చేసిన ప్రతిజ్ఞ ననుసరించి సంగ్రహించెదము. తాము వ్రాసిన కవిత్వంబును సంగతులను చూచిన మాకు తాము వృద్ధులని యగపించుచున్నది "ఆత్మవత్ సర్వభూతాని" ప్రకారము తన బాధారము కాబట్టి తాముండగా తమవలెనే కష్టపడి కవనము నేర్చుకొనవలెనని యనుకొంటిరి. అందులకే విద్వాంసులకాంశులయిన తిరుపతి వేంకటేశ్వర మహాకవులను "పండ్లూపూడ్చెట్టుగా గడాటిట్టన నేర్పించి కష్టపెట్టి పట్టించుకొనుటకు మాకు చెంపలను వాయవలెనా" యని నిశ్చయించితిరి. అయ్యో! తిరుపతి వేంకటేశ్వరులు కష్టపడుచున్నారని తమ తెలివి తేటలు కేకపెట్టినవి. నట్టనడియాలు జరిగిన యవధానమున నుండు విచారింపవలెనని యెంచెను. ఈ సంగతి నెరుంగ లేకపోయిరి. అక్కడ తాము కొంతదూరంబుననున్న శ్రీ మహాకవులుగారి యొక్క రాజము నెత్తురుంగిలను కల్లిదె కనుగొనుడు.

"(12) శాఖా చంద్రికా మణవర్వము రిజిష్టరీ సుత్తరమునకు సరియయిన నకలు

దివాకర్ల. తిరుపతిశాస్త్రి - శతావధానిగారి వద్దనుండి | శ్రీ వేదమూర్తులైన చర్ల. వెంకటచలపతి శాస్త్రిగారికి,

....

ఉ॥ గోణమునకు ప్రాటాని ప్రకోరి నుతింపఁగ విద్వాంసు
వేడికయాసమం నిర్వాహిత వేంకటశాస్త్రి ఇర్వగధరించుక
వాణివినంబడం బజను నమ్మకు; సంత ఎపింపఁరింలేకం
బ్రాణము తోడఁ బంపిన మాత్రము మిమ్మునుతింత్రు నిచ్చలున్।

(గీరతము) మొదటిభాగము.

శ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వర మహాకవులు"

మ తి యు.

"గద్వాలలో మధ్వస్వాములవారి దర్శనము

సీ॥ అతిబాల్య ఏవ దీవ్యత్కాకపట్టణే కింకవిగజసింహ కీర్తిమాప్య
తద్వయస్యేవ సంపద్వత్యనలపురే విద్వత్కవీంద్ర సద్బిరుదమాప్య
తదధికేవయసి బృందావనేపట్టణే బాలకలానిధి పదమవాప్య
తద్వయస్యేవ విద్యాద్వతి హరిపురే బాలసరస్వతీ పదమవాప్య
గీ॥ ఆంధ్రగీర్వాణ భాషయో రపరిమితసు, పద్యగద్య నయానికా వ్యాని నైక
విధరసాని విధాయభో బుధవరేణ్యా, మదనాయ సమాగతో వందనీయ
తిరుపతి వేంకటసత్కవి ధీరతీర్థః॥ ... ...

(ఇతి నానారాజసందర్శనే" శ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వరకవి)

ఇట్లున్నది. చంద్రికను చూచియు తాము భ్రాంతిఁజెంది మీరు గురువెవ్వరని వ్రాసినారుగదా! ఇక దేశాంతరపండితుల గ్రంథ పరిశీలనమునందు వారిచరిత్ర విజ్ఞానంబునందును ఎంతటి బుద్ధిపాటవంబు నెరపింపఁగలరో విజ్ఞులెరుఁగకపోరు. వారియందుండిన ప్రతిభయిది. తాము వ్రాయువ్రాఁతల చేత వారికి లోటురాదు.

"వనితయు, గవితయు తనయంతన" యను నీకూర్మి తమయందు వర్తింపదు. ఇఁక కష్టపడిన పాండిత్యమున కంతములేదు. ఆహా! మంచి క్రొక్కవులు దాపరించిరి.

పేజీ 19 "ఇఁకఁ దుంగభద్రలోఁ" ఇంతవరకు తమయందు వృద్ధపండిత ప్రకాండగౌరవంబు నుంచియుంటిమి. ఇఁకమీఁట దానిని పరిశీలింప వలయును. పై పద్యాదికంబునందు తమయొక్క యనుభవంబును జెప్పిరి కాని ఇంకేమి లేదు.

విద్వన్మణులారా! అభిజ్ఞులారా! రసికులారా! ఆర్యులారా! ఈ నిష్పక్షపాతంబయిన పరిశీలనవలన క్రొత్తకవులు తాముచేసిన "సత్యంవద, ధర్మంచర" యను ప్రమాణము ప్రకారము ఈ "పొట్టేళ్ల" నందెంతవరకు నడచికొన్నదియు ఓర్పుబూని వ్రాసినదియు తెల్లంబగుచుండుట లేదా? ఈ విషయంబును నిర్ణయించుటకు మీరెల్లరును విలసిల్లుచుండఁగా మేమెందులకు విశేషించి కల్పింపవలయును. అయినను బూనికొంటిమి కాన నింకఁ గొండొక సంగతులఁజెప్పి చాలించెదము.

....

ప్రకృత మనుసరింతము ....

పేజీ 20 "కర్నూలులోఁదాఁ గావించిన.......దంట" ఈ "దంట" పాఠ్యమును తమరెక్కడనుండి సంపాదించగలరో? ఈ చిన్నిపొత్తము తమ యపర బ్రహ్మశక్తిని వేనోళ్ళఁ జాటుచున్నది. ఇంకను దీనంతే వేయింతలు గానున్న పెద్దలహృదయంబు లున్నవి మహాకవులకు తిరుపతి వేంకటేశ్వరులకు తాము చేసిన గౌరవముసుఁబట్టి గిరినికి దాము రప్పించుట తమ భూస్వాల్లడ్డునందు వారినిగూర్చి చేసిన ప్రశంసనమునకు క్షమాపణ వేడుకొనుట కొరకేమో? తథాస్తు!

ఇతి విమర్శకః,

సత్యవాదీ.

తృతీయవిక్షేపణము

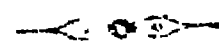
సమాప్తము.

శ్రీరామచంద్రాయనమః.

రఘుంరఘూమారుతము

"చూ! గారడీ"

౦ చతుర్థవిక్షేపణము. ౦

అహా! అనూయాదేవతా! విపరీతంబుల నిర్మించుటయందు నిన్ను మించిన దివ్యశక్తి యెందును లేదు! నీచే నావేశింపఁబడుటచేతఁగదా ఆ పరమపావనశీలుడైన కౌశికుని సత్వగుణరాశియైన విశ్వామిత్ర మహాముని నీంద్రుని కూడ బుద్ధిబద్ధకంబు నొందెను. ఎన్నియో కుత్సితంబులన్నిటిని సత్యవాదియైన హరిశ్చంద్రనరపాలునకు గుటుంబముతో నరకము నిర్మించి కారణమును చూపించెను. అంతేకాని రాజశ్యుల కీర్తి చంద్రికలకేమైన లోటు కలిగెనా? దానిచే ఎక్కువ ప్రకాశించుచున్నవి అసూయాపరులయొక్క కుత్సితంబులదాటి వారే వదాన్యులు. అట్టి యసూయాపరుల యితిహాసములు నగరయుగంబులనుండి యుండెనని తెలుపుచున్నది.

ఇప్పుడు వారిసంఖ్య హెచ్చి పెచ్చు పెరుగుచున్నది. కాన ఈకలి దేవుఁడు తన మాహాత్మ్యంబును ఈరీతిగా అనూయా దేవతను నియోగించి చూపించుచున్నాఁడు. ఈ వ్యాసంగంబున జాలకాలము చదువరులను బ్రవిష్టులఁ జేయుట గొప్పకాదు. అయినను అవసరమగుటచే ఇంకఁ గొంతవరకు వారికిఁ గొన్నిసంగతులు తెలిపి తరలెదముగాక.

బ్రహ్మశ్రీ, శతావధానులు విద్వత్కవులు, బాలసరస్వతీ, బాలకళానిధి కింకవీంద్ర ఘటాపంచానన తిరుపతి వేంకటేశ్వరకవులు తమ "నానారా. సందర్శనంబు" లో జెప్పియున్నారు. ఆ పద్యభాగం బిందు బాగుగ సనుకులించి యుపయోగించెదను.

దాని నిందునందులకుం బొందుపరచెదము.

ఉత్పలమాలిక: ఔౌర యసూయ! నీదయిన యాగడమెల్ల కెలుంగనాయె; నీ
దీనత తెల్లమాయెఁ ద్వద ధీనుల దుర్గతి స్పష్టమాయె; నీ
హానికరంపుఁజేష్టలవి యందరకున్ విశదమ్ములాయె; నీ
జ్ఞానము గానవాయె; నినుగాంచిన కార్యము చక్కనాయె నీ
మానము గాలిపోను ... ...
... ... యశ్యకే
కేనొక సత్ప్రబంధమున హీనరసమ్ము లెసంగఁజెప్పినం
గానిత్వదీయ చేష్టల వికారము చేగయి పెక్కుఁజేసి యు
ద్దాన గుణమ్ము బోవిడచి "తప్పులువొప్పడఁ జేతు" నంచు కెం
తేని యహంకృతింబొనిపె చెయ్యెడలం బొసఁగుల్ పొసంగక
మ్యాన గుణాతిరేకమున నొప్పెదుమేఁటి ప్రబంధమందున
జ్ఞానికిఁ గాక జ్ఞానికి దొసంగు లెసంగునె! నీదు ప్రేరణం
బూని "గుణంబు దోస" మని బొంకినఁబోవునె! తక్కపండితుల్
దాని గుణాగుణంబుల విధంబది చైటకుఁ జెట్టరే! నిజం
బేని యొకండు కాదనిన నేమగు? వెన్నెలచూచి పంకజం
బూనునె మోద మంతట నె యొద్దకునయ్యది నింద్యమౌనె? కా
నీనిను మెచ్చవచ్చుఁ ద్వద ధీనులు లోకు లొనర్చు నిందకుం
గాని యసత్య మాడుటకుఁ గానియ మార్గములందుఁ బోవకుం
గాని యయుక్తవర్తనకుఁ గానిపరాత్మకృతిం బొనర్పఁగాఁ
గాని యిహమ్మునందయినఁ గాని పరమ్మునఁ గానిసందియం
బూనకు పాపమెంచరు వశోద్ధతులై చరియింత్రు...

పేజి-౮౮ నానారాజ సందర్శనము.

శ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వరమహాకవులు.

ఈ విషయంబును జదువరులకుఁ దెల్పికొనుటకు మా కీ పద్యంబులె వలన నెంతయు ననుకూలంబు కలిగినది. ఏతద్రచయితలకు మహాకవులకు కృతజ్ఞతాపూర్వక వందనశతంబుల నర్పించుచున్నారము.

ఇంక నీయసూయ ప్రస్తుతాంశంబున కెట్లువర్తించునో విచారింప వలయును.

“23-వ పేజీ పొట్టులడ్డు” లో గుప్తగారిచే “రీడింగు రూము” నందు తిలకింపఁబడిన దక్కతు బుక్కునుగూర్చి క్రొక్కవులుగారు మరల వెక్కిరింపులను వెదజల్లుచున్నారు. పాఠక మహాశయులారా! యీకవులయొక్క చాతుర్య మింకను కొంత మీకుఁ దెలుపవలసియున్నది. (“భూసాక్కులడ్డు. పేజి-21”) ఇందు పరిసంఖ్యం ప్రశంసించిరి.

22, 23-వ పేజీలలో క్రొక్కవులుగారు తమ సంఘాభిమానమ్మును వెల్లడించికొనిరి.

24-వ పేజీ:-పాఠక మహాశయుల కీకవులు బాగుగా పరిచితు లయినారు వీరు ఉన్నది లేనటుల లేని దున్నటులఁ జెప్పుటకుఁ గల్పించుటయం దప్రతిమానులని యెఱుంగుట యయినది ఈ పుటయందున్న యితరము లయిన వెక్కిరింపులటుండనిండు! ....గుప్తగారుకూడ మెంబరుగానుండిన యూ “రీడింగురూము” నందు “గుప్తగారాగ్ర....” శుంఠలకా.... వేసినారు “అసి” అని వ్రాయించిరి.

అహా! యభినవకవులుగారూ! గుప్తగారువ్రాసికొనిన ప్రార్థనయందు తామన్నప్రకారమే యున్నదా? గుప్తగా రవధానవిషయంబునఁ గాలవ్యత్యాసంబును గల్పించి వ్రాసియున్నారు. దానిసత్యము తెల్లమూరెదు. వారేదు కల్పనచేసినది గొప్పకాదు కాని కనులారఁగాంచి మనసారఁ జదివిన యా గుప్తగారి ప్రార్థన నీరీతిగా, మీకల్పనములను కంటకములకుఁ దగిల్చి, వికటముగావించి పఠకులకుం జూపనెంచితిరా? రీడింగు రూములోనుండు మనవి పుస్తకం బెందునుబోదు. మీరు కల్పించిన యర్థంబును దాని యర్థంబును వని “ఫరక్కు” ను తెల్లంబగును.

ఇట్టి తంత్రంబులను బన్నుటయే వీరి మర్యాదయా యేమి?

మొదటఁ జేర్కొనినట్టుల నీ “భూసాక్కులడ్డు” నందు స్వకపోల కల్పితములును, దురుక్తి లీకజల్పితములును, దూషణములును, ఆశ్చర్యములును, మిక్కుటముగానున్నవి. ఇవన్నియు విమర్శనకు సామగ్రి కావు. వీరు వ్రాసిన పుస్తకమ్ము నిశ్చయంబుగా “భూసాక్కుల” డ్డనిపించి కొనఁగలదు.

వీరు అనఁగా క్రొక్కప్రలుగారు కుంతల విషయికంబుగా వ్రాసిన దంతయు కల్పనా మాత్రంబని తెలియంగునది. కాఁబట్టి యీ విషయంబున వారిదూషణం బెంతయున్నను అప్పుడి "పొట్టేలుడ్డు సందిలి" పొట్టు ప్రాయం బయిపోయి ఘుంఘుమారుతో ధ్వాంతంబగును. సంశయము లేదు.

మహాశయులారా! యింతవరకు వ్రాసివ్రాసి యీ "ఘనాక్షలక్షు" న తుదకు తమతీరు మానమును "బిరబిర" యని తగిల్చిరి.

గుప్తగారు దస్కతుఁ జేయుట "బిరబిర వ్రాయు"ట

దానిని గొట్టివేసిన యవివేకులు, వీరింతకుముందు గుప్తగారిని "కుంతలు" అను పదంబు నుపయోగించి సందులకు ఆక్షేపించిరి. ఆ విషయంబుననే యీ సందర్భంబుననే కవులుగారు, "అవివేకులు" అని పయిపవాడి రెండవసారి తెలిసమచే చేయిజేసి వృత్తి చెడిసిబెట్టుచున్నారు. అట్టి గొట్టవేసిన యవివేకులు, అనఁగా కుంతలు చేయుటచే "కీడింగుహాము" కుంతలు కాకరమయినటుల నపకీర్తి కలుగఁజేయుదని గుప్తగారు మాచవసు మసిపచేసిరి.

"ఆకరా స్థాన ఖనోర్భవా."

ఇతి సానార్థరత్నమాలా,

ఆకరః వు ఇది స్థానమునకు లోహారత్నములు పుట్టుగనికిని, కూటమికిని పేరు.

ఇందు కీడింగు హాముననుగా సంపరుచేకస్థానము కాని, వారి స్థానమాతమయిన చోటు కాదు. అనఁగా వారి కీడింగురూముసందే కాపురముండుట పొసంగదు. ఖనోర్థంబునై కొనినయొకల కుంతలు రత్నంబులీ కీడింగు రూమునందు పుట్టటలేదు. కాఁబట్టి, యీ వాక్యమునందు "ఆకరః శబ్దంబునకు "కూటమి" యను అర్థము చెప్పనగు. అది యిందుపయోగ్యంబు. "భోజనశాలయందు సైంధవమున్నది, గ్రహించుము తెచ్చివన్ను" ఇక్కడ "ఆకరా శబ్దంబునకు ఓఘ కాస్త్రీంబుగు గల్పించుట నిరుపయోగము. "బానప తేసాలో నరపాలు విసర్జించు జేర్పు" అను మాట ప్రకారము స్వేచ్ఛనముయిన కీర్తిచే నలరారు నీ "కీడి రూముం" సందొక కొందరు కొండ పెట్టుటన గాని నపకీర్తి రావచ్చునని ఆస్త్రీ వ్రాయుపనుల సంభవము అంతేకాని, కీడింగు రూముకు కలగనివి కుంకుమనుట సంభవము కాదు

ఇంతవ్రాయుటచేత కవిశ్వాసము పూజ్యము చే దొరకునికియు, అందు శతావధానారు కవిస్పాముల జిస్పుట మిక్కిలి పూర్వపండితే ముంజుటపలన చేర్పడునదియు విస్మరించికొనుట యయినది. అప్పుడే గుప్తగారికి దైవాను

గ్రహంబులవలన గురుపుంగవుల కిరణములవలన పెద్దల యొక్క ప్రభావంబు వలన లభించినదని తెలుపుట. అట్టివారిని ప్రశంసించుట కర్తవ్యము. ఆ కర్తవ్యమ్ము సూచించి, వారిని కొంతగా ప్రశంసించినట్లే, ఈ "కీడింగుడు ము" [illegible] బులు [illegible] యు [illegible] బుల [illegible] ప్రాయుట యు [illegible] పండిత పత్త్రచిహ్నం బులు [illegible] యు దా [illegible] తెల్పి [illegible] తమ (గుప్త [illegible]) [illegible] లబేక, "[illegible]" [illegible] పత్త్ర [illegible] యుండక, [illegible] వారికిని [illegible] కల్గ [illegible] చిహ్నంబుల [illegible]! [illegible] చిత్తశో వారు [illegible] ద్రవ్యప్రద [illegible] బుల [illegible] విన్న [illegible] బులు లేవు. [illegible] కల్పి [illegible] చేశాభి [illegible] బును సూ [illegible] తామ ప్ర [illegible] వాని [illegible].

[illegible] పించిన [illegible] గాపించి [illegible] దో [illegible]! [illegible] యొక్క [illegible]! [illegible] పింపనికి తమను [illegible]. కాని, వారి [illegible] సాక్షుంచుట

చేత వారు అనఁగా బ్రహ్మశ్రీ, యనుముల సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు పండితులు భాషాభిమానులు, ఉదారులు, సజ్జనమాన్యులు, అని యెఱుంగుదుము. వారిశిష్యులమని చెప్పికొనుచున్న వీరి యుద్యమంబును వారెఱింగియుండిన యెడలఁ దగురీతి ఛీకొట్టియుందురు. ఛీకొట్టిరో యేమో? యటులే యయి యుండిన యెడల, వీరు గురుధిక్కారముఁ గావించి, యీపనిఁ జేసిరని యూహింపవలయును. వీరినుండి వారికిఁ గీర్తి. ఆహాహా! యెంత పెరిగి పోయినది? ఇందులకు అనఁగా ఈ భూస్కాలర్లను చెడఁగొట్టుటకు పండితాభిప్రాయంబులు మాకు సహకారంబు లయినవి అందులకు తత్పండితులకు మా కృతజ్ఞతా వందనములు.

మొత్తమునకు గుణంబులుండఁగా విషయంబునందు వానిం బోవిడచి "...... ధిషణా భీకరంగణ యుకదోషాగు శేషు విలసత్సు ......" అనఁగా "వ్రణముఁగని నిర్మలాంగంబు వదలు నీఁగ" అనునట్లుగఁ దప్పులఁ బట్టుటం దుపయోగంబు కలదా? ఆహా! యిట్టివారి నెందఱిఁ గాంచితిమో కదా! యొక మహానుభావుం డయిన పూర్వకవి, వేసారి,

"క॥ ఎక్కలు బొక్కలు వెదకును, అక్కజముగ నూరఁబంది యగడిత వెదకున్, కుక్కలు చెప్పులు వెదకును, తక్కిడి నా....కొడుకు తప్పె వెదకున్॥"

(చాటుపద్య మణిమంజరి)

అని చెప్పెను.

ఈ "భూస్కాల" ర్లస్వరూపము బాగుగా నుద్ఘాటితంబయినది. ఇంకను అభినవకవులుగారు వ్రాసిన "బాధగురవు" "డ్రామా" మొదలయిన పుస్తకంబు లున్నవఁట. ఇంక నితరములు అచ్చుకానున్నవఁట. వాని నన్నింటిని బరిశీలించి, విన్నవించికొన వలయునని, మాకు కోరికయున్నది. అయినను ప్రస్తుతమిట్లు తెలిపికొనుచున్నారము. ఇయ్యది వ్రాయుట పిచ్చుకపై బ్రహ్మాస్త్రప్రయోగము. అయినను ఇఁకమీఁద, నిట్టి దుర్విమర్శనంబులు మమ్ముఁ గాని, గుప్తగారినిఁగాని నిషేధింపనని రసికులయిన తాము దృఢంబుగా నభిప్రాయపడవలయునని శ్రమఁగైకొని విన్నవించికొంటిమి.

"భూస్కాలర్లు" కేవలము అసూయా ప్రధానంబయినది. అభినవకవులు మాత్రము అసూయను బూనుటకుఁ గారణంబు లేదు. కాని మిత్రప్రోద్బలం బెక్కువ యగుటచేత, దీనిని జేయఁగలిగిరి. "సంఘబలః కలౌయుగే" సహవాస దోషము. వారేమి చేయఁగలరు? ఈరీతిగా సాకాంకము

"భూస్వాలద్దు" కేవలము । అన్యత్య ప్రధానంబయినదనియు, అనూయా కల్పితంబయ్యెదనియు, నిర్ణయింపఁబడినది. కాఁబట్టి దుర్విమర్శకు లింకమీఁద నిట్టివి గలిగినను తాము నిర్ణయించుటకుఁ గలరనియు మేమంత శ్రమఁగైకొన వలసి యుండదనియు, ఈ విమర్శనంబులవలన, మీ యాభిమాన ప్రసార్థంబుల మరల్పకుఁడనియు, వేఁడికొనుచు అభినవకవులుగా రెంతటి పండిత ప్రకాండు లయినను వివేకముండినయెడల, కీర్తిశాలి కావలయుననీ యిచ్ఛయుండిన యెడల వక్రగ్రంథంబులను వ్రాయుదురుకాని యిట్టికు విమర్శనంబులకు, దూషణంబులకుఁ దొరకొనరు గాత యని విరమించుచున్నారము.

శ్రీరామచంద్రార్పితమస్తు.

రసికజనార్పితమస్తు.

ఓం శాంతి, శ్శాంతి, శ్శాంతిః.

కర్నూల్పురి
19-12-18.

ఇతి విమర్శకః,
సత్యవాదీ.

చతుర్థవిజ్ఞేపణము
సమాప్తము.

రఘుంఘూమాఖతము శాంతమః.

అనుబంధము.

పై పేరితో నీక్రిందివిషయమును జేర్పకతప్పినది కాదు. ఈ యూరానవి వలన శ్రీ క్రొత్త కవులుగారికిఁ బ్రోత్సాహము లెవ్వరో తెలియఁగలదు. "భూస్కాలడ్డు" ను ముద్రించిన "చంద్రమౌళీశ్వర ప్రెస్, కర్నూలు" వారు అపవాదమును బాపిన కాగితములన్నింటిని దుకాణములలో విక్రయించుచుండిరి. అట్టి వారొక కాగితములప్రోవు నొక దుకాణమునందు విక్రయింపఁగా నందు అభినవ కవులుగారు వ్రాసిన "భూస్కాలడ్డు" వ్రాఁతప్రతియొకటి యుండెను. అది మాకంటఁబడినది. దానిని బహిరంగము గావించితిమి. ముద్రణ నియమములకు సంబంధించునట్టుల దానికొకజాబుఁ జేర్పఁబడినది. ఎట్లన:—

మహారాజశ్రీ, యస్. వి. రాఘవయ్యగారి సముఖమునకు, కొంగవపాడు క. వెంకోబరావు నమస్కారములు. అయ్యా, మేము కర్నూలునకు వచ్చినప్పుడు తమతో ముచ్చటించినరీతిగ యిందువెంట నాప్రచురణమును పంపించినాను. తాయనగారితో యీ సంగతియంతయుఁ జెప్పి వారిచే దిద్దిమైన పిమ్మట ప్రచురింపవలెను. ఇందుల తాయన నిందింపఁబడినయెడల వారి యభిప్రాయమును మానుట సాంతముగాన ముందువెనుకలు విచారించి కార్యమును సరచేర్పఁగలరు.

(ఎర్ర పెన్సిలు గీతు) ఈ పెన్సిలుతో కొట్టఁబడినవాటిని వదలుకోవలెను.

(sd) అభినవకవులు.

తాయనగారి పేరువేయక ప్రకటింపవలయును.

(sd) లకాల్. వెంకోబరావు.

21—11—18.

ఇందువలన ఈపని, అభినవకవి గారవనీయులైన వారి ప్రోత్సాహమువలన జరిగినదని యూహింపఁగలదు. పాఠకులారా! యేది న్యాయ వివాద పటువీజమో? పరీక్షింపుఁడు. గరుడాచలము శ్రీ తాయనకవిగారికిని, శ్రీ శతావధాని గుప్తగారికిని ప్రథమవర్యము పొందుటకుఁ గారణమేమి శ్రీపింగళి సంవత్సర ఫాల్గుణ శుద్ధ పంచమీ మొదలు, కర్నూలు శ్రీరామభజన సమాజ వార్షికోత్సవ సభయందుఁ వారి, శ్రీ గుప్తగారిచే శ్రీ తాయనగారు అగ్రాసనాధిపత్యము వహించుట కెన్నుకొనఁబడి యొనుగఁబడి వహించి నిర్వహించిరి. విరమించెదము.

శ్రీ రామచంద్రార్పితమస్తు.

ఇతి విసర్జ్యః

సత్యకా

10778